

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาทางเลือก

1.1 การจัดการศึกษาทางเลือก

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2533 : 2-3) ได้กล่าวถึงการศึกษาในรูปแบบการศึกษาทางเลือก ในประเทศสหรัฐอเมริกาว่า การศึกษาทางเลือกเกิดจากความเชื่อหรือหลักการต่างๆ ดังนี้

1. วิธีการให้การศึกษาแก่เยาวชน ผู้ใหญ่สามารถทำได้หลายวิธี
2. การศึกษาทางเลือกเกิดขึ้นได้ภายใต้สภาพแวดล้อมและ โครงสร้างการบริหารงานที่

หลากหลาย

3. คนทุกคนสามารถเรียนรู้ และประสบความสำเร็จในแบบฉบับของตนเองได้ (Johnson, 2009 : 73) ในช่วงแรกการศึกษาทางเลือกอาจแบ่งออกได้เป็น 3 หลักสูตรตามลักษณะความต้องการจำเป็นของเด็ก คือ

3.1 หลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียน โดยอาศัยทฤษฎีว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนได้ ถ้าหากมีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อรูปแบบการเรียนรู้ของเด็ก หลักสูตรนี้พยายามสนองความต้องการจำเป็น (Needs) ของเด็กเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนได้

3.2 หลักสูตรการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กที่มีปัญหาด้านวินัย รวมถึงเด็กที่ตั้งครรภ์ ในระหว่างเรียน หลักสูตรนี้จัดเป็นการทางเลือกสุดท้ายสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางวินัย หลักสูตรเน้นการปรับพฤติกรรมของเด็กพยายามสอนเด็กในเรื่องทักษะและความเชื่อฟัง และส่งเด็กกลับเข้าห้องเรียนปกติเมื่อเห็นว่าเด็กมีความพร้อม

3.3 หลักสูตรการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กที่อาจจะเรียนได้แต่มีผลการเรียนต่ำ หรือไม่น้อยโดยสมมติฐานว่า ติดต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงหรือจะประสบผลสำเร็จในโรงเรียนแบบปกติ หลักสูตรนี้พยายามเปลี่ยนแปลงเด็กโดยกระบวนการแนะแนวมากกว่ากระบวนการปรับพฤติกรรมของเด็ก

ต่อมาการวิจัยติดตามผลการศึกษาทางเลือกทั้ง 3 หลักสูตร พบว่า หลักสูตรรูปแบบที่ 1 ประสบผลสำเร็จมากที่สุด รูปแบบที่ 2 แทบจะไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง รูปแบบที่ 3 มีผลออกมาไม่แน่นอน นักเรียนมีความก้าวหน้าในระหว่างอยู่ในหลักสูตร ส่งตัวกลับเข้าโรงเรียนปกติเด็กเกิดอาการย้ายแหล่งไปกว่าเดิม การศึกษาทางเลือกสามารถบริการจัดการได้ 3 แนวทางคือ

1. จัดไปโรงเรียนการศึกษาทางเลือกโดยเฉพาะซึ่งจัดโดยรัฐบาลและเอกชนได้
2. จัดเป็นหลักสูตรทางเลือกภายในโรงเรียนปกติโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาของโรงเรียน
3. จัดเป็นโครงการเพื่อการพัฒนาโดยการสนับสนุนการเติบโตของเด็กด้านวิชาการ อารมณ์สังคม บุคลิกภาพ และการมีงานทำโดยยุทธศาสตร์ หลักความเชื่อทางศาสนา และบริการสนับสนุนที่เหมาะสมหลายโรงเรียนร่วมกันได้

สำหรับการศึกษาทางเลือกในประเทศไทยมีพัฒนาการมาโดยลำดับซึ่งเป็นพัฒนาของการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นสร้างความสุข เน้นความรู้เชิงประสบการณ์และการปฏิบัติ ไม่ยึดติดกับตำราแบบเรียนและรูปแบบการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน (ปกป้อง จันวิทย์ และ สุนทร ตันมันทอง, 2555) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้สรุปพัฒนาการของการศึกษาทางเลือกในประเทศไทยเป็น 3 ยุค ดังนี้

ยุคบุกเบิกก่อตั้ง เป็นยุคต่อทางระบบการศึกษาของรัฐที่มุ่งความเป็นหนึ่งเดียวทางการเมืองทำให้เกิดโรงเรียนทางเลือกโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ในปี พ.ศ. 2522 เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส เด็กกำพร้า การเรียนการสอน เน้นเสรีภาพแบบ Summer hill

ยุคปฏิรูปการศึกษารอบแรกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เปิดแนวทางสำหรับการศึกษาทางเลือกมีกฎกระทรวงสนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือก

ยุทธรวมกลุ่มต่อสู้ผลักดันกฎกระทรวงว่าด้วยการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการประเมินแบบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไม่ยึดหยุ่นอะไรเป็นอุปสรรค โรงเรียนทางเลือกรวมเป็นกลุ่มเครือข่ายและตั้งสภาการศึกษาทางเลือกเพื่อผลักดันรัฐให้ยอมรับแนวทางการจัดการศึกษาที่หลากหลายรูปแบบ

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ได้นำเสนอคุณลักษณะที่บอกถึงการเป็นสถานศึกษาทางเลือกในบริบทของประเทศไทยไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 คุณลักษณะที่บอกถึงการเป็นสถานศึกษาทางเลือก

องค์ประกอบ	สถานศึกษาแบบแผนเดิม	นวัตกรรมสถานศึกษาทางเลือก
ปรัชญาและจุดมุ่งหมาย	เน้นความเป็นพลเมืองเพื่อความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดีตอบสนองต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ	ให้คุณค่าต่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีอิสระทางปัญญา มีความสุขและสร้างสรรค์ สามารถประสบความสำเร็จได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
หลักสูตร	ยึดตามหลักสูตรอิงมาตรฐานและ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร	มีความสมดุล ผสมผสาน ครอบคลุมองค์รวม ความเป็นทั้งหมดของชีวิต ความรู้และคุณธรรม

	แกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	ภูมิปัญญาตะวันตกและตะวันออกความเป็น สากลและความเป็นไทย พัฒนาหลักสูตรตามแนว ปรัชญาการศึกษาใหม่ เช่น วอลดอร์ฟ มอนเตส ซอรี นิวโอฮิวแมนนิส Constructionism วิธี พุทธ ฯลฯ และให้ความสำคัญกับหลักสูตร ท้องถิ่น
วิธีการเรียน	เน้นการเรียนการสอนมากกว่าการ เรียนรู้ ครูเป็นศูนย์กลาง เรียนเป็น วิชา ตามตารางสอนอยู่ในห้องเรียน ใช้หนังสือแบบเรียนสื่อการเรียนการ สอนเป็นหลักผู้เรียนเป็นฝ่ายรับไป ตามแผนการสอนของครู	เน้นวิธีการเรียนรู้มากกว่าความรู้ ให้สามารถ เลือกใช้และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของความรู้ ผู้เรียนสร้างทางเลือกและวิธีการเรียนรู้ของตัวเอง ได้มีความสุขในการเรียนจนเกิดความรักที่จะ เรียนรู้ได้ด้วยตัวเองและเรียนรู้ต่อเนื่องไปตลอด ชีวิต
การวัดและการ ประเมินผล	ยึดมาตรฐานกลาง เพื่อคัดคนเก่งทาง เทคนิควิชาการ จึงกลายเป็นระบบ การแข่งขันกวดวิชา มุ่งแสวง ความสำเร็จส่วนตัว และ ทำลาย ความมั่นใจของคนที่มีศักยภาพด้าน อื่นๆที่แตกต่างจากมาตรฐานกลาง	เป็นกระบวนการที่มีการต่อเนื่องให้เห็น พัฒนาการตามสภาพจริง ผลของการเรียนรู้ที่ เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน อย่างตระหนักในความ แตกต่างกันของทักษะปัญญา ความถนัด ความสามารถ ความสนใจตามธรรมชาติของตัว ผู้เรียน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่ทางการเพื่อนำไปสู่ การพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล/กลุ่มสร้างโอกาส ให้ทุกคนสามารถที่จะประสบความสำเร็จทาง การศึกษาได้เสมอกัน
การบริหาร	เป็นสถานศึกษาของรัฐหรือในกำกับ ของรัฐภายใต้การควบคุมทั้งในทาง วิชาการ มาตรฐาน การวัดและ ประเมินผล การบริหาร งาน บุคคล และงานอื่นๆ	กระจายอำนาจให้สถานศึกษามีฐานะเป็นนิติ บุคคลอย่างแท้จริง มีอิสระทั้งในทางวิชาการและ การบริหารจัดการอื่นๆเปลี่ยนบทบาทของรัฐไป มุ่งการส่งเสริม สนับสนุนและกำกับคุณภาพตาม มาตรฐานขั้นต่ำ

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558 : 16-17)

1.2 หลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือก

North Carolina Department of Public instruction (2008: 9) ได้เสนอว่าหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จได้ทั้งด้านความรู้ในเนื้อหาสาระและทักษะการปฏิบัติต่างๆไม่ต่างจากระบบการศึกษาในโรงเรียนปกติ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนต่างๆเห็นคุณค่าของตนเองและสิ่งที่เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตจริงผ่านการเรียนการสอนที่หลากหลายตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของแต่ละบุคคล โดยใช้การประเมินทางตามสภาพจริงและตามวิถีแนวทางสากลยื่นปฏิบัติมา (Authentic/tradition assessment) ตามความเหมาะสม ใช้เทคโนโลยีและบูรณาการเนื้อหาในหลักสูตรเพื่อเตรียมพร้อมผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

นอกจากนั้น North Carolina Department of Public Instruction (2008 : 36-37) ลักษณะหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาทางเลือกเป็นดังนี้

1. มิติด้านหลักสูตร

ลักษณะหลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาทางเลือกต้องมีความพิเศษเฉพาะผู้เรียนที่แตกต่างจากระบบการศึกษา ปกติ ดังนี้

- 1) จัดหลักสูตรโดยใช้ประเด็น (Thematic) เป็นหลักในการเรียนรู้และมุ่งให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานที่สัมพันธ์เกี่ยวข้อง (Product related) จับประเด็นในการเรียนรู้อื่นๆ
- 2) บูรณาการหลักสูตรในหลากหลายมิติ โดยใช้แนวคิดการบูรณาการแบบผนวกรวมศาสตร์ต่างๆ (Multi-disciplinary approach) เข้าด้วยกันเป็นองค์รวม
- 3) กำหนดยุทธศาสตร์ของหลักสูตร(Curriculum strategies) ในด้านจุดมุ่งหมายองค์ประกอบที่สำคัญแผนการดำเนินการ(implementation plan) การติดตามผล และการประเมินหลักสูตร
- 4) ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมใกล้ตัวผู้เรียนเพื่อเพิ่มพูน ชีตความสามารถในการเรียนรู้ (Culturalenrichment) ที่สอดคล้องวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน
- 5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำโครงการเกี่ยวกับการให้บริการในชุมชนท้องถิ่นโดยใช้องค์ความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมา (Service Learning Projects)
- 6) มีความสร้างแผนการศึกษาของผู้เรียนแต่ละคน (personal Education Plans; PEPs) และนำไปใช้ (Utilize) อย่างเหมาะสม

2. มิติด้านการเรียนการสอน

ลักษณะการเรียนการสอนสำหรับการจัดการศึกษาทางเลือกอาจจะเป็นยุทธศาสตร์การเรียนการสอนเฉพาะบุคคลหรือเป็นกลุ่มได้มีรายละเอียดดังนี้

2.1 พิจารณาวิธีการจัดการเรียนการสอนอิงความพร้อมของผู้เรียน และเหมาะสม (Appropriate) ตามระดับความสามารถที่เป็นอยู่จริง โดยเฉพาะช่วงวัย อายุ ถ้าความสนใจ

2.2 รับรู้แรงจูงใจ (Incentive) และการให้ผลย้อนกลับ (Feedback) จัดการเรียนรู้

2.3 ช่วยเหลือผู้เรียนในการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง (Internally) ให้เปิดกว้างพร้อมเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal relationship) และเปลี่ยนแปลงภายนอก (Externally) สามารถเรียนรู้จากโปรแกรมหนึ่งไปสู่อีกโปรแกรมหนึ่งได้และให้รางวัล (Reward) แก่ความสำเร็จและพัฒนาการของผู้เรียนในทุกๆจังหวะ ของการเรียนรู้เน้นการสร้าง

2.4 ใช้การให้บริการชุมชน (Community services) เพื่อเป็นกลไกหนึ่งของการเรียนรู้โดยอาศัย การติดตาม (Mentoring) การช่วยเหลือจากเพื่อน (Peer helpers) การติวเสริม (Tutoring) การเป็นอาสาสมัคร (Volunteers)

2.5 ผู้สอนต้องสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนหรือพัฒนาวิธีการสอนใหม่ๆโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ หรือทฤษฎีการสอนที่เหมาะสม (Be innovative and developmental in instruction)

2.6 ใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ภาระงานที่ให้ผู้เรียนได้สาธิตการปฏิบัติจริง (Hands-on demonstrations) และเน้นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของผู้เรียน (Real-life experiences)

2.7 สร้างและใช้ (Establish and enforce) มาตรฐานหรือกฎ (Standards and rules) ของพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ที่คาดหวังให้ผู้เรียนบรรลุผลที่มีประสิทธิภาพ

2.8 ระบุลีลาการเรียนรู้ (Learning styles) ของผู้เรียนแต่ละคนและจัดการเรียนรู้การสอนที่ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคน (Differentiate instruction according to the needs of students) เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมศักยภาพในการเรียนรู้ให้เต็มตามความสามารถ

2.9 ให้ความสนใจ (Attention) ในความต้องการของผู้เรียนและเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล (One-to-one interaction) เพื่อการให้คำปรึกษา แนะนำ และส่งเสริมได้อย่างทุกทาง

2.10 ใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศสนับสนุนการเรียนการสอนให้น่าสนใจและทันสมัยต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ

2.11 จัดตารางการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น (Flexible scheduling) สามารถปรับเปลี่ยนเพิ่ม ลด หรือย้ายเนื้อหาเวลาเรียนได้ตามสภาพจริงและสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน

2.12 เป็นอิสระจาก การกำกับหรือข้อกำหนดหรือมาตรฐานการเรียนรู้ที่ตายตัวจากหน่วยงานของรัฐ (Waivers from state requirements) เพื่อสร้างสารกิจกรรมการเรียนรู้ตามธรรมชาติและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ในขณะที่ อัมไพ เกียรติชัย (2555 : 176-177) การสังเคราะห์ลักษณะของหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. มิติหลักสูตร

- 1.1 เน้นมองโลกแบบองค์รวม (A holistic worldview) ช่างวราธนาชาติ และเน้นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน และตระหนักถึงความเกี่ยวพัน เชื่อมโยงของสรรพสิ่งในโลก
- 1.2 เคารพความเป็นปัจเจกของผู้เรียน (Respect for every person)
- 1.3 มีความสมดุลในการพัฒนาผู้เรียน
- 1.4 มีการกระจายอำนาจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ (Decentralization of authority)
- 1.5 ไม่ปล่อยให้การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมมาแทรกแซง กระบวนการจัดการศึกษา กำหนดเนื้อหา ที่คิดว่าจำเป็น และเร่งด่วน จากหน่วยงานส่วนกลาง
- 1.6 ไม่แยกเป็นแผนการเรียน แต่ใช้หลักสูตรเดียวกัน (Unified curriculum) แล้วใช้วิธีปราบหลักสูตรให้เข้ากับความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน
- 1.7 ไม่แยกเรียนเป็นวิชาๆ แต่จัดเนื้อหาเป็นแบบบูรณาการ หรือ สหวิทยาการ (Intrigreded or interdisciplinary) หรือเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นความคิดหลักเป็นเรื่องๆ ไป (Theme-based unit)

2. มิติการเรียนการสอน

- 2.1 จัดชั้นเรียนแบบ คละอายุ (Multi-age classroom)
- 2.2 กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการลงมือทำ (Hands+on activities) ผู้เรียนเป็นผู้คิดริเริ่ม และดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Student-led discovery) และกิจกรรมกลุ่ม (Group activities)
- 2.3 ไม่เน้นแบบเรียนตำราเล่มใดเล่มหนึ่ง แต่เน้นการให้ผู้เรียนทำโครงการ และสืบค้นข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง
- 2.4 ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับพัฒนาการทางสังคมของผู้เรียน เช่น ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การรู้จักตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะ ชีวิตควบคู่กันไปกับการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาการ
- 2.5 เน้นการใช้ชีวิตการประเมินผลแบบพหุวิธี (Multiple evaluation methods) และการประเมินเชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ เช่น เขียนบรรยายความสามารถและสัมฤทธิ์ผล ของผู้เรียน แทนที่จะเป็นการใช้ตัวเลขจากคะแนนการสอบเพียงอย่างเดียว ใช้แฟ้มสะสมงานของนักเรียน (Student portfolio) เป็นเครื่องมือในการประเมินที่สำคัญ

ที่กล่าวมาในข้างต้น เห็นได้ว่ามิติหลักสูตรและการเรียนการสอน มุ่งเน้นที่ตัวของผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered) ผ่อนคลายกฎ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติที่เป็นทางการทั้งในแง่ของเนื้อหาสาระ ทักษะกระบวนการ และกิจกรรมต่างๆของหลักสูตร รวมทั้งใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความพร้อม และพัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียน กำหนดเป็นการศึกษารายบุคคล มุ่งเสริมสร้าง ศักยภาพในการเรียนรู้ ให้ถึงระดับสูงสุด ตามธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนซึ่งผู้เรียนสรุปและสังเคราะห์ได้ดังรูป

ตารางที่ 2 หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการจัดการศึกษาทางเลือก

มิติหลักสูตร	วิธีการเรียนการสอน
<p>พัฒนาผู้เรียนทุกด้านอย่างสมดุล</p> <ul style="list-style-type: none"> - เคารพความเป็นปัจเจกของผู้เรียน - บูรณาการหลักสูตรในหลากหลายมิติ - เน้นมองโลกแบบองค์รวม (Holistic) - ปรับเนื้อหาสาระทักษะกระบวนการให้เข้า <p>กับความสามารถความสนใจความถนัดและ พัฒนาการที่แท้จริงของผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นประเด็นเป็น หลัก (Theme-based unit) นำไปสู่การคิดนำไปใช้ ในชีวิตจริง (Real life) - ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ในชุมชน ท้องถิ่นวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม - สร้างแผนการศึกษารายบุคคล (PEPs) 	<p>เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอกรวมทั้ง มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้วิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายเช่น การทำโครงการการสืบค้นการเรียนรู้แบบร่วมมือการ ใช้บริการชุมชน - สนใจดีละการเรียนรู้ (Learning styles) ของผู้เรียนแต่ละคน - จัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นการลงมือทำและ ผู้เรียนชั้นนำตนเอง - จัดตารางการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น - การประเมินผลแบบห้องพิธีตามสภาพจริง เน้นเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณใช้แฟ้มสะสม ผลงาน

ตัวอย่างหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือก

สำหรับตัวอย่างหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกนั้นมีความหลากหลายมาก ในปัจจุบัน ผู้เขียนจะนำเสนอตัวอย่างของประเทศสหรัฐอเมริกาที่จัดหลักสูตรและการเรียนการสอนในโรงเรียนทางเลือก 7 รูปแบบ ส่วนตัวอย่างในประเทศไทยนำเสนอหลักสูตรและการเรียนการสอนและบริบทที่หลากหลาย บ้านเรียน (Home school) และกลุ่มชาติพันธุ์

หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกในสหรัฐอเมริกา

The Regional Education Alternative Learning (REAL) School ไปโรงเรียนซึ่งจัดตั้งโดยรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เพื่อวิจัยและใช้การศึกษาทางเลือก สำหรับเด็กที่มีปัญหา โดยจัดเป็นโรงเรียนการศึกษาทางเลือกโดยเฉพาะซึ่งจากโดยรัฐและเอกชนได้ และจัดเป็นโครงการเพื่อพัฒนาโดยการสนับสนุนการเติบโตของเด็กทางด้านวิชาการ อารมณ์สังคม บุคลิกภาพ และการมีงานทำโดยใช้ยุทธศาสตร์การสอน หลักความเชื่อทางศาสนา และบริการสนับสนุนที่เหมาะสมหลายโรงเรียนร่วมกันได้ โรงเรียนประเภทนี้มีความเป็นอิสระในการเรียนการสอนหลักสูตร การเงิน และการบริการสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้ (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2535 : 2-3)

1. เน้นการศึกษาแบบประสบการณ์ คือเน้นการปฏิบัติ
2. บุคลากรหลักสูตรอย่างมีความยืดหยุ่นในเนื้อหา
3. ใช้ประสบการณ์บำบัด
4. ฝึกอบรมทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้งและระงับความโกรธ
5. จัดแผนการเรียนให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

โรงเรียนชุมชน (Community school) จัดโดยเขตการศึกษาของรัฐไอโอวาสำหรับเด็กที่ถูกไล่ออกจากโรงเรียนปกติ หรือถูกส่งตัวมาเข้าเรียนโดยสารยาวชน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน 1:15 สภาพแวดล้อมได้รับการจัดโดยเฉพาะให้เหมาะสมกับนักเรียนโดยครูที่ได้รับการฝึกมาเป็นอย่างดี ได้รับการสนับสนุนโดยกรมคุมประพฤติ ทีมงานที่ปรึกษาด้านการแต่งงาน ครอบครัวและยาวชน และเขตการศึกษา หลักสูตรที่สอนประกอบด้วย วิชาวิทยาศาสตร์ ศิลปะภาษา สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา ศิลปะ ประจักษ์ และศิลปะการแสดง รวมทั้งทักษะทางสังคม และพัฒนาการสุขภาพจิต ส่วนการเรียนการสอนจะเน้นความสนใจของผู้เรียน การฝึกปฏิบัติ และการสอนเป็นรายบุคคล ผู้เรียนส่วนมาก เรียนสะสมหน่วยกิตเพื่อรับประกาศนียบัตร มัธยมปลาย ส่วนผู้เรียนที่มีอายุมากหรือมีหน่วยกิตน้อยจะเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบเทียบมัธยมปลาย (General Education Development; GED) หรือสอบเทียบข้อสอบมัธยมปลายหรือรัฐไอโอวา

2. โรงเรียนของศาล (Court schools) เขตการศึกษาจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนที่ถูก กำจัดบริเวณ โดยศาล โดยให้การศึกษาภายในบริเวณที่ศาลกำหนด โดยเฉพาะ เช่น Juvenile Hall, Regional education facility, kuiper Youth center, Detention Furlough program เป็นต้น หลักสูตรที่สอน อาจจะมีตั้งแต่ 2 วัน ถึง 2 ปี วิชาที่สอนได้แก่ วิชาชีพ การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้เรียนที่เข้าชั้นเรียนไม่ได้จะให้เรียนแบบช่วยตนเองหรือบทเรียนอิสระ โรงเรียนของศาล ที่ดำเนินการตลอด จะมีครูใหญ่ 1 คน ครู 22 คน ผู้ช่วยครู 9 คน และบุคลากรสนับสนุน 3 คน กรมคุมความประพฤติ และเขตการศึกษาจะติดตามดูว่า ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางทักษะวิชาการทักษะทางสังคม และทักษะการทำงาน

3. การศึกษาเด็กไร้บ้าน (Homeless education) รัฐแคลิฟอร์เนียร์ จัดโครงการ Education First ให้กับเด็กเร่ร่อน ที่ไม่ลงทะเบียนเรียนในโรงเรียนใด ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงมัธยมปลายที่เขตการศึกษา San Bernadono มีหน่วยงานของรัฐและเอกชนเข้าร่วมโครงการรวม 10 แห่ง เด็กจะได้รับการลงทะเบียนเรียน ในโรงเรียน ซึ่งเด็กจะมาพบครูและรับการสอน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นการเรียนแบบเต็มเวลาใน ขณะเดียวกันรัฐจะพยายามแก้ปัญหาครอบครัวของเด็กด้วย

4. การศึกษาทางเลือกอิสระ (Independent alternative education) วัตถุประสงค์ คือพัฒนา การปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีศักดิ์ศรีในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เด็กจะเรียนที่ Resource center มีคอมพิวเตอร์เครื่องคิดเลข TV/VCR, Cassete recorders หนังสือ อ่างอิงและหนังสือต่างๆ งานที่ให้เด็กทำมีลักษณะเป็นการค้นคว้า วิจัยทดลอง สืบสวน และรายงานเด็ก จะต้องทำงานที่ได้รับมอบหมาย ใครไม่ทำ 75% จึงจะผ่านหลักสูตร เด็กอาจจะเตรียมตัวเพื่อสอบ GED หรือข้อสอบเทียบมัธยมปลายของรัฐ แคลิฟอร์เนียร์ได้ด้วย (CHSPE)

5. โปรแกรมสำหรับเด็กตั้งครรภ์ (Pregnant minor cottage program) โปรแกรมนี้จัดให้เด็กที่ตั้งครรภ์ในระหว่างเรียนให้มีโอกาสเรียนต่อและเรียนรู้ทักษะการเป็นแม่เด็ก โดยจัดสถานที่ให้ประจำ โดยเฉพาะเด็กมีสิทธิเลือกที่จะเข้าโปรแกรมหรือเรียนต่อที่เดิมก็ได้ โดยมีบุคลากรสาธารณสุขและแนะแนว คอยให้ความช่วยเหลือ เด็กเหล่านี้อายุระหว่าง 12 -18 ปี หลักสูตรที่สอนประกอบด้วยวิชาวิทยาศาสตร์ ศิลปะภาษาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา ศิลปะจักษุ และศิลปะการแสดงทักษะทางสังคม และชีวิตครอบครัวเด็กได้รับการส่งตัวมาโดยเขตการศึกษาและแพทย์

6. โครงการเฉพาะรูปแบบ (The project focus model) เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างเขต การศึกษา กรมคุมความประพฤติและหน่วยงานของรัฐและเอกชนอื่นๆ โดยจากสถานที่เฉพาะสำหรับเด็กกลุ่มนี้ โดยให้ทางการศึกษาและการแนะแนววิชาที่ให้การอบรมคือความตระหนักในสารเสพติดและสุรา การแนะ แนวการระงับความโกรธคุณธรรมศึกษา การขจัดแก๊งการลักขโมย เล็กขโมยน้อย และผู้ปกครองวัยรุ่น ซึ่ง เป็นปัญหาเฉพาะของเด็กกลุ่มนี้

7. โรงเรียนสู่อาชีพ (School-to-career) หลักสูตรนี้จัดให้เด็กทุกคนได้รับการฝึกอบรมในเรื่องทักษะก่อนการทำงาน การติดตามศึกษาการทำงาน การฝึกงาน การสำรวจตำแหน่งงานและการเตรียมตัวด้านวิชาการระดับหลังมัธยมศึกษาเด็กทุกคนที่สมัครเข้าหลักสูตร ต้องผ่านการทดสอบความถนัดในอาชีพ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนการเรียนและเป้าหมายอาชีพ และต้องเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาทางเลือกทางด้านปฏิบัติและวิชาการของรัฐ เด็กทุกคนต้องได้รับการอบรมเรื่องการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม บูรณาการเข้าไปในหลักสูตรทุกรายวิชา

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นเพียงบางส่วนของหลักสูตรและการเรียนการสอนตามแนวคิดการศึกษาทางเลือก ของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกในโรงเรียนของสหรัฐอเมริกาทั้ง 7 รูปแบบนี้ เพื่อช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางด้านวิชาการและพฤติกรรม มีความต้องการพิเศษ หรือข้อจำกัดทางการศึกษา (Simonsen and Sugai, 2013:11) ได้มีทางเลือกที่จะสามารถเรียนต่อได้จนจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายให้โอกาสเด็กสอบ GED หรือ CHSPE ช่วยเด็กในการพัฒนาทักษะสังคมและพัฒนาทักษะและนิสัยการทำงานให้ดำรงชีวิตในสังคมและประกอบสัมมาชีพอย่าง ประสบผลสำเร็จช่วยให้เด็กที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียนได้เรียนต่อและเรียนรู้ทักษะอันจำเป็นต่อบทบาทการเป็นแม่คนนอกจากนั้นในสหรัฐอเมริกาและหลายประเทศยังได้มีการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนทางเลือกอีกจำนวนมาก อาทิ บ้านเรียน (Home school) โรงเรียนอิงกับระบบของรัฐ การเรียนรู้ครูภูมิปัญญา สายศาสนาทำ เป็นต้น สอดคล้องกับประเทศไทย ซึ่งผู้เขียนจะนำเสนอในหัวข้อถัดไป

หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกในไทยบริบทที่หลากหลาย

สุชาติดา จักรพิสุทธิ์และคณะ (2548 : 57-58) การศึกษาและวิจัยรูปแบบการศึกษาทางเลือก ผ่านการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบดังนี้

1. บ้านเรียน (Home school) เป็นการศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวซึ่งครอบคลุมทั้งแบบครอบครัวเดี่ยวหรือกลุ่มครอบครัวหรือเครือข่ายครอบครัว จัดการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลานของตนเอง สอดคล้องกับธรรมชาติและพัฒนาการของผู้เรียนอย่างแท้จริง
2. อิงกับระบบของรัฐได้แก่โรงเรียนในระบบที่ระดับหลักสูตรหรือกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากโรงเรียนตามแนวกระแสหลักทั่วไปเน้นนวัตกรรมการเรียนรู้แบบทดลองปฏิบัติหรือเรียนรู้เชิงประสบการณ์นอกตำราเรียน เช่น โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก เป็นต้น

3. สายครุภูมิปัญญาได้แก่ พ่อครูแม่ครู ปราชญ์ชาวบ้าน ที่สังกัดกลุ่มหรือเครือข่าย และดำเนินการถ่ายทอด ถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ชนรุ่นหลังทั้งแบบเสียค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น ศิลปะการช่าง การแพทย์พื้นบ้าน และสมุนไพรการอ่านเขียนตัวอักษรโบราณนาฏศิลป์พื้นบ้าน เป็นต้น

4. สายศาสนาศาสนธรรม จัดกระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิกทั้งแนวเศรษฐกิจพอเพียงต่อต้านการ บริโภคนิยมการปฏิบัติสมาธิและการปฏิบัติธรรมในแนวต่างๆหลากหลายตามวิถีความเชื่อแต่ละสำนักสอดคล้องกับจุดเน้นตามคำสอนของศาสนา (Erricker, 2009 : 99)

5. สถาบันนอกระบบของรัฐ กลุ่มกิจกรรมทางการศึกษาที่มีเจตนาในการจัดกลุ่ม หลักสูตรหรือกระบวนการวิชาความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายของตนเองไม่อิงกับหลักสูตรรัฐมีทั้งแบบเสียค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่ายเช่นมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เสริมสิขาลัย สถาบันเรียนรู้ขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เป็นต้น

6. กลุ่มการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเป็นการเรียนรู้ที่กว้างขวางหลากหลายที่สุด ทั้งกลุ่มการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมอ้อมทรัพยากรเกษตร การแพทย์พื้นบ้าน การพัฒนาอาชีพการสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการอนามัยและสาธารณสุขการดูแลเด็กและเยาวชน การฟื้นฟูผู้ป่วยเอดส์ การป้องกันยาเสพติดการจัดการชุมชน เป็นต้น

7. ผ่านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ทั้งที่เป็นสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์วิทยุโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต รวมถึงห้องสมุดพิพิธภัณฑ์ แหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งเรียนรู้สาธารณะที่มีความต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งนอกจากนี้ สุชาติดา จักรพิสุทธิ์ ยังได้วิเคราะห์เปรียบเทียบการศึกษาทางเลือกกับการศึกษากระแสหลักไว้ตารางที่ 2

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการเรียนการสอนในการศึกษาทางเลือกกับกระแสหลัก

การศึกษาทางเลือก	การศึกษากระแสหลัก
- เรียนรู้(Problem-based)	- เรียนความรู้(Content-based)
- เน้นการแก้ปัญหา	- เน้นการแข่งขัน
- โต้แย้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์	- ท่องจำ
- คำถามสำคัญกว่าคำตอบ	- คำตอบสำคัญกว่าคำถาม
- ความหลากหลาย พหุภาพ	- ระบบโรงเรียนเอกภาพ
- สัมพันธ์กับชีวิตจริง	- เน้นวิชาหลักสูตรเป็นตัวตั้ง
- เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม	- เน้นผู้สอนและผู้เรียน

ที่มา : สุชาติดา จักรพิสุทธิ์ และคณะ (2548)

บ้านเรียน (Home school)

ผู้เขียนขอนำเสนอตัวอย่างเพิ่มเติมในหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบ้านเรียนของครอบครัววิภาณันท์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558 : 102-105) ซึ่งอาศัย อยู่ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นจากหลักสูตรและการเรียนการสอนตามนิสัยการเรียนรู้ของลูก แบบค่อยเป็นค่อยไป และเรียนรู้จากการเฝ้าสังเกต และทดลองทำด้วยตนเอง นอกจากนี้ลูกยังมีความชอบคอน คนปลายทางศิลปะ นาฏศิลป์ และดนตรี ช่วยจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 4 การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบ้านเรียนของครอบครัววิภาณันท์

กลุ่มประสบการณ์	เป้าหมายคุณภาพผู้เรียนที่มุ่งหวังชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6	กิจกรรม
1. ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ 1.1 ทักษะการเรียนรู้ (สังเกต วิเคราะห์ สรุปผล) 1.2 ทักษะการประยุกต์นำ การเรียนรู้ไปใช้	1. ชำนาญในขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากการสังเกต เปรียบเทียบ วิเคราะห์ และประเมินผลสรุปผล 2. การนำความรู้ใหม่ที่สรุปได้ไปต่อยอดใช้ และตกลึกความคิด	1. ฝึกทักษะในการอยู่ร่วมกันของเด็ก 7 ขวบ ทั้งในสถานการณ์ที่มีพ่อแม่อยู่ด้วย และที่ไม่มีพ่อแม่อยู่ด้วย 2. รู้วิธีปฏิบัติเมื่อหลงทางจากพ่อแม่ 3. ฝึกเลือกสิ่งของ 4. ฝึกการใช้เงิน 5. ฝึกการเชื่อมโยงการเรียนรู้และต่อยอดด้วยทักษะการคิดของตนเอง
2. ทักษะวิชาสุนทรียศาสตร์ 2.1 นาฏศิลป์ 2.2 ดนตรี 2.3 ศิลปะ	1. มีความสามารถ ความมั่นใจ และความสุขในการแสดงด้านนาฏศิลป์ ดนตรีและศิลปะ 2. มีความมั่นใจในตัวเอง การควบคุมตนเอง มีความภูมิใจกับความสามารถในการเรียนรู้ของตนเอง	1. ด้านนาฏศิลป์ได้แก่ รำไทย บัลเลต์ เต้นแจ๊ส 2. ด้านดนตรีได้แก่ เปียโน ซิม 3. ด้านศิลปะได้แก่ วาดรูป ระบายสี งานประดิษฐ์
3. ทักษะชีวิต 3.1 การพัฒนาคุณค่าในตนเอง	1. มีความมั่นใจในตนเอง การควบคุมตนเองและเห็นคุณค่าในตัวเอง	1. การขึ้นเวทีหรือร่วมกิจกรรมแสดงทักษะด้านนาฏศิลป์ดนตรีและกีฬา 2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา

<p>3.2 การซึมซับหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาและเรียนรู้ความแตกต่างของศาสนา</p> <p>3.3 หลักการพัฒนาความเข้าใจตนเอง ครอบครัวและสังคม</p> <p>3.4 มารยาทในการสื่อสารและการเข้าสังคม</p> <p>3.5 ทักษะการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้สังคมและสิ่งแวดล้อม</p>	<p>2. มีหลักคุณธรรม จริยธรรม</p> <p>3. รู้จักมุมมองต่อสังคมปัจจุบัน ข่าวสารด้านต่างๆ</p> <p>4. สามารถขยายโลกทัศน์ในการเรียนรู้ เชื่อมโยงการเรียนรู้ที่บ้านและความรู้รอบตัวในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของครอบครัวและชุมชนที่อยู่อาศัย ลักษณะทางภูมิประเทศภูมินิเวศน์ วัฒนธรรมประเพณีและการงานอาชีพของผู้คนในสังคม</p> <p>5. รู้กาลเทศะและมีสัมมาคารวะ</p> <p>6. สามารถสื่อสารด้วยวาจาและตัวอักษรในภาษาต่างชาติได้</p> <p>7. มีจิตอาสา มีความเคารพผู้อื่นในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต</p>	<p>ของศาสนาพุทธและศาสนาอื่น</p> <p>3. การนั่งดูหรือฟังข่าวร่วมกับพ่อแม่</p> <p>4. การไปสถานสงเคราะห์</p> <p>5. การศึกษาภาษาต่างประเทศได้แก่ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน</p> <p>6. การไปทัศนศึกษา พิพิธภัณฑ์ แหล่งเรียนรู้ และสถานที่ท่องเที่ยวงานประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมเรียนรู้กับกลุ่มเรียนรู้</p>
<p>4. ทักษะวิชาการ</p> <p>4.1 ภาษาอังกฤษ</p> <p>4.2 ภาษาจีน</p> <p>4.3 คณิตศาสตร์</p> <p>4.4 วิทยาศาสตร์</p> <p>4.5 ภาษาไทย</p>	<p>1. มีระดับความรู้ที่เหมาะสมตามศักยภาพในวิชาภาษาจีน คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ และภาษาไทยโดยเน้นภาษาอังกฤษ</p> <p>2. เชื่อมโยงทักษะจากการเรียนวิชาการกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน</p> <p>3. นำประโยชน์จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง</p>	<p>1. ศึกษาโดยใช้หลักสูตรจากประเทศออสเตรเลีย</p> <p>2. เรียนภาษาจีนที่สมาคมชาวจีน</p>
<p>5. ทักษะด้านความสุข</p> <p>5.1 สุขอนามัย</p> <p>5.2 กีฬาและการออกกำลังกาย</p>	<p>1. รู้จักตนเองสุขอนามัยของตนเองด้านร่างกายจิตใจและอารมณ์</p>	<p>1. ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน</p> <p>2. ออกกำลังกายสม่ำเสมอ</p> <p>3. ทานอาหารที่มีประโยชน์ครบ 5 หมู่</p>

<p>กำลังกาย</p> <p>5.3 สิทธิและหน้าที่</p> <p>5.4 ดุลยภาพทางจิตใจและอารมณ์</p> <p>1. รู้จักตนเองสุขอนามัยของตนเองด้านร่างกายจิตใจและอารมณ์</p> <p>2. มีส่วนร่วมในการดูแลสุขอนามัยของครอบครัวและสังคม</p> <p>3. มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ต่อตนเองและการมีส่วนร่วมในครอบครัวและสังคม</p> <p>4. รักษาสมดุลทางจิตใจและอารมณ์รู้จักปล่อยวางและให้อภัย</p>	<p>2. มีส่วนร่วมในการดูแลสุขอนามัยของครอบครัวและสังคม</p> <p>3. มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ต่อตนเองและการมีส่วนร่วมในครอบครัวและสังคม</p> <p>4. รักษาสมดุลทางจิตใจและอารมณ์รู้จักปล่อยวางและให้อภัย</p>	<p>4. พักผ่อนอย่างเพียงพอ</p> <p>5. ช่วยงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>6. ดูแลเอาใจใส่คนในครอบครัว</p> <p>7. ร่วมเรียนรู้ในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยความสุข</p> <p>8. สวดมนต์ก่อนนอน</p>
---	--	---

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558 : 102-105)

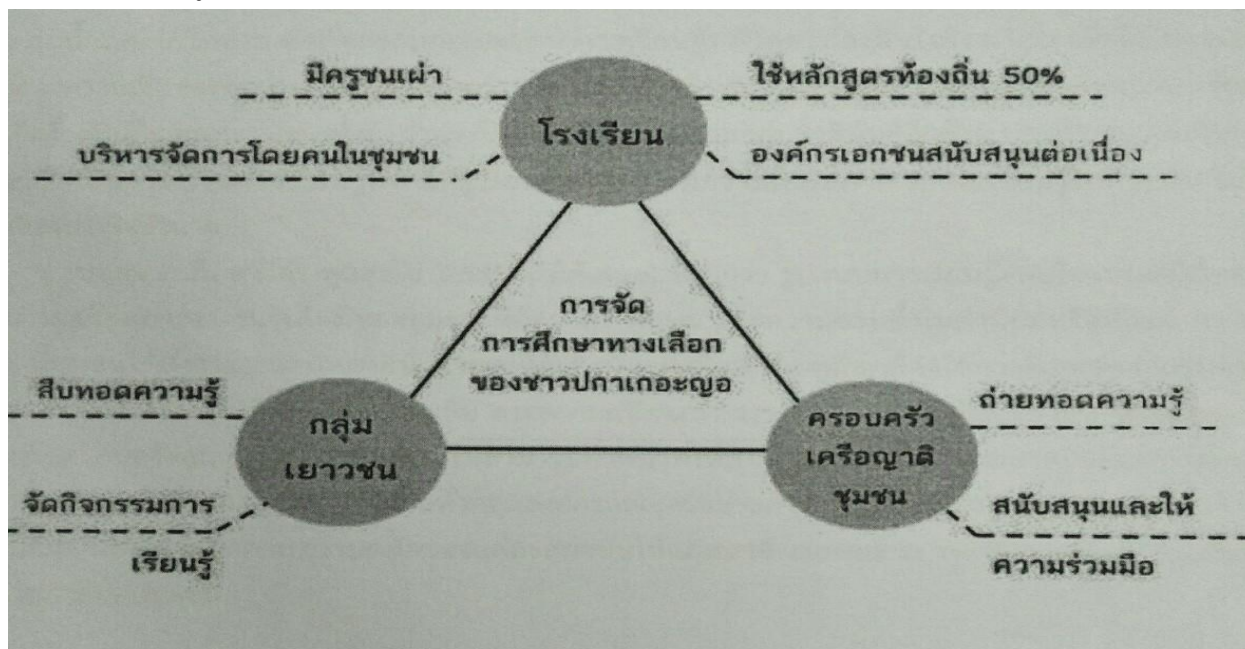
ครอบครัววิภานันท์ประสบผลสำเร็จและมีความภาคภูมิใจในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของบุตรตนเอง ได้แก่ลูกมีความสุขในชีวิตประจำวันอารมณ์เบิกบานแจ่มใสมีความใฝ่รู้ กระตือรือร้น สนใจในคนสิ่งของเรื่องราวต่างๆที่อยู่รอบตัว มีลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคม เป็นคนน่าคบหาที่มีความรับผิดชอบที่เหมาะสมตามระดับอายุ

กลุ่มชาติพันธุ์

สำหรับหลักสูตรและการเรียนการสอนทางเลือกของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ผู้เขียนนำเสนอตัวอย่างของชาวเขาในเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่ง สาวิตรี พูลสุขโข (2555) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกของชาวปกากะญอ ซึ่งเป็นชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมแบบหลักสูตรและการเรียนการสอน 3 รูปแบบด้วยกันคือ

1. หลักสูตรและการเรียนการสอนจากครอบครัว เครือญาติ และคนในชุมชน

2. หลักสูตรและการเรียนการสอนจากโรงเรียน
3. หลักสูตรและการเรียนการสอนจากกลุ่มเยาวชน

ภาพที่ 1 หลักสูตรและการเรียนการสอนทางเลือกของชาวปกากะญอทั้ง 2 หมู่บ้าน

ที่มา : สาวิตรี พูลสุขโข (2555 : 155)

1. หลักสูตรและการเรียนการสอนจากครอบครัว เครือญาติ และคนในชุมชน พบว่าคนในชุมชนได้สอนและส่งต่อความรู้ต่างๆ ที่ตนเองได้เรียนรู้มาให้กับลูกหลาน โดยส่วนใหญ่ พ่อแม่จะสอนลูกเรื่องการทำมาหากินหรือการดำรงชีพเป็นหลัก เช่นการทำงานบ้าน ทั้งการหุงข้าว ตักน้ำ ทอผ้า หาฟัน การเปิกนา ล้อมรั้ว ตัดไหม ตำข้าว ทำสวน ทำไร่หมุนเวียน ทำนา รวมทั้งสอนเรื่องพิธีกรรมความเชื่อ อาทิ การแต่งกายการกิน การใช้ของบางอย่างห้ามกิน ห้ามใช้เพราะเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมา ห้ามไปสถานที่ต้องห้าม ของชุมชน และขั้นตอนการเลี้ยงผีต่างๆ เช่น การเลี้ยงผีไร่ การเลี้ยงผีนา หรือ การดำหัวควาย ที่จะต้องทำการทุกปี หากสิ่งเหล่านี้ไม่มีใครทำต่อ ชาวบ้านเชื่อว่าจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นในชุมชน

2. หลักสูตรและการเรียนการสอนจากโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนในกรณีนี้คือ โรงเรียนมอวาติ เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กในชุมชนบ้านหนองมณฑา บ้านใหม่ และบ้าน ปางมะโอที่มีอายุระหว่าง 4 -15 ปี จำนวน 62 คน (ข้อมูลในปี 2553 ของ สาวิตรี พูลสุขโข, 2555) โดยทางโรงเรียน จัดหลักสูตรโดยใช้เนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ และบริบทของชุมชน โดยบูรณาการหลักสูตรนำเอาความรู้ท้องถิ่น ผสมผสานกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่รัฐกำหนดให้เรียน เพราะโรงเรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีความรู้ทั้ง 2 ด้าน เพื่อผู้เรียนสามารถเท่าทันโลกภายนอก และไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง

3. หลักสูตรและการเรียนการสอนจากกลุ่มเยาวชน เป็นการรวมกลุ่มการของเด็กและเยาวชนในระดับชุมชน ลุ่มน้ำและเครือข่ายจัดกิจกรรมต่อยอดจากการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน เพื่อไม่ให้หลงลืมวัฒนธรรมความเชื่อของตนเอง และมุ่งจัดกิจกรรมที่แก้ไขปัญหาในชุมชน ทำให้ผู้ที่ร่วมเรียนรู้เข้าใจสภาพการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นกับตัวเองและชุมชน ทั้งยังทำประโยชน์ให้กับชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ อีกด้วยการทำงานร่วมกันของเยาวชนอย่างเป็นทางการเรียนรู้อันทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีความเสมอภาค ทุกคนเรียนรู้ไปด้วยกันไม่ใช่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

นอกจากนั้น สาวิตรีพูลสุขโข (2555) ยังได้เสนอแนะอีกว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งโดดๆ ไม่สามารถสร้างเยาวชนคนรุ่นใหม่ ของชุมชนให้มีความรู้ ทักษะ และความซาบซึ้งในค่านิยมหรือทักษะ ความรู้ต่างๆ ที่ชุมชนได้สั่งสมมา นาน หลายชั่วอายุคนได้ ดังนั้นการศึกษาทางเลือกต้องใช้ การศึกษาหลายรูปแบบ ประกอบการ และเสริมเพิ่มเติมให้แก่กันและกัน ตามความถนัดและเหมาะสมของแต่ละรูปแบบ อีกทั้งโรงเรียนและชุมชนหรือครอบครัวสถาบันใดสถาบันหนึ่ง ไม่สามารถทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนได้อย่างสมบูรณ์ ต้องอาศัยการรวมพลังของทุกสถาบัน รวมทั้งกลุ่มองค์กรและเครือข่ายต่างๆ ที่มีในชุมชนร่วมมือการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมและเจาะลึกตามความถนัดของแต่ละสถาบันให้แก่สมาชิกของชุมชนรวมถึงการเรียนรู้ร่วมกันกับเครือข่ายภายนอกชุมชน

การศึกษาทางเลือกเป็นอีกแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการที่แตกต่างกันและหลากหลายในปัจจุบัน หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของตนเอง ได้เรียนตามที่ชอบ สนใจ และที่อยากจะเรียนอย่าง แท้จริงอิงพัฒนาการส่วนบุคคล เพื่อนำไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นประชาชนที่มีประสิทธิภาพอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นรัฐจึงควรส่งเสริมการ และสนับสนุนการจัดการหลักสูตร และการเรียนการสอนทางเลือกให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาตามบริบทของตนเอง เป็นอิสระจากการครอบงำความคิด เปิดกว้างให้กับมุมมองการจัดการศึกษาใหม่ๆ เพื่อรังสรรค์ ให้การศึกษาไทยเจริญ

2. ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2555 : 79 - 81) แผนปฏิบัติการที่ 21 (Agenda 21) (OLSP,1996) ขององค์การสหประชาชาติได้ระบุไว้ว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญของการเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน การศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน จะต้องมีจุดหมายในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนเพื่อให้มี

ความตระหนักในปัญหาที่เกิดการพัฒนาทักษะและพฤติกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยบูรณาการในทุกรายวิชา”

ข้อความในบทที่ 36 ของแผนปฏิบัติการที่ 21 (OLSP,1996) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้เพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนว่าต้องเป็นส่วนสำคัญส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของพลเมืองทุกคน มีการส่งเสริมพูดคุยและโต้แย้งเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนระหว่างสมาชิกทุกคนในสังคม รวมทั้งเยาวชน นักการศึกษา พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้นำทางธุรกิจ ผู้นำแรงงาน สื่อสารมวลชน และนักการเมือง เพื่อให้พลเมืองทั้งในปัจจุบันและอนาคตมีความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นในการสร้างสรรค์อนาคตที่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ยูเนสโก (UNESCO,1997) ระบุว่า การศึกษาเป็นความหวังที่ดีที่สุดของมนุษยชาติในการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่การศึกษาไม่ได้หมายถึงการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เท่านั้น การศึกษามีความหมายรวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการทั้งหลาย ที่สามารถเรียนรู้ได้ในวิถีชีวิตประจำวันทั้งที่บ้านและที่ชุมชนในวงกว้าง การนิยามการศึกษาในความหมายที่กว้างทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 2 ประการ คือ

ประการแรก ขยายประชาคม นักการศึกษาให้กว้างขึ้น นักศึกษานอกจากจะหมายถึงครู อาจารย์ และผู้บริหารการศึกษาแล้ว ยังหมายรวมถึงนักพัฒนาหลักสูตรบุคลากรสนับสนุน นักฝึกอบรมในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม เจ้าหน้าที่วางแผนสุขภาพผู้นำเยาวชน กรรมการสมาคมผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สื่อมวลชน เป็นต้น

ประการที่สอง ขยายประชาคมสถาบันการศึกษาให้กว้างขึ้น องค์การระหว่างประเทศหน่วยงานรัฐ สถาบันมูลนิธิ และองค์การภาคเอกชน ในวงการธุรกิจอุตสาหกรรม ล้วนเป็นสถาบันที่จะมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งและมีศักยภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในปีค.ศ. 2002 ยูเนสโก ได้กำหนดให้ปี ค.ศ. 2005-2014 (พ.ศ. 2548-2557) เป็นทศวรรษแห่งสหประชาชาติ ว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations Decade of Education for sustainable Development) โดยมีตัวย่อว่า DESD (unesco, 2005) และมีวิสัยทัศน์ว่า

โลกที่ทุกคนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการศึกษา มีการเรียนรู้ ค่านิยม พฤติกรรม และวิถีชีวิต ที่จำเป็นสำหรับอนาคตที่ยั่งยืนและการเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์

จุดมุ่งหมายของ DESD มี 5 ข้อ คือ

1. ส่งเสริมบทบาทของการศึกษาและการเรียนรู้ในการสร้างเสริมพัฒนาที่ยั่งยืน
2. สนับสนุนการประสานงาน การสร้างเครือข่าย การแลกเปลี่ยน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
3. ส่งเสริมการเสริมสร้างวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการเรียนรู้ และการสร้างความตระหนักของสาธารณชนทุกรูปแบบ
4. สนับสนุนการยกระดับคุณภาพการเรียนและการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
5. พัฒนากลยุทธ์ทุกระดับเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เข้มแข็ง

2.2 แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการพัฒนายั่งยืน

พญูธี ศิริบรรณพิทักษ์ (2555 : 81 - 82) ยูเนสโก (UNESCO,2006a) ได้นำเสนอแนวคิดที่สำคัญสำหรับทศวรรษสหประชาชาติว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 3 แนวคิด คือ

1. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเริ่มต้นด้วย “การศึกษา”
2. การศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งมิใช่เพียงทางเลือก
3. การศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นภารกิจของทุกคน

โคฟี อานัน อธิบดีเลขาธิการสหประชาชาติ ได้กล่าวไว้ในเอกสารเผยแพร่ของยูเนสโก (UNESCO,2006a) ว่า “สิ่งที่ท้าทายยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกของเราในศตวรรษนี้ คือ การนำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรมไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงสำหรับประชาชนทุกคนในโลก” ดังนั้น ยูเนสโก จึงได้สรุปสิ่งท้าทายที่สำคัญมี 4 เรื่อง คือ

1. ขยายการจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
2. สร้างบทเรียนและขยายในบูรณาการวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาแนวใหม่นี้เข้าไปในแผนระดับชาติ
3. ระดมสื่อสารมวลชนในการเป็นภาคีหรือพันธมิตรในการสื่อสารสารสนเทศที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน
4. เสริมสร้างความร่วมมือของพันธมิตรและเครือข่ายเพื่อรวมพลังในการสร้างสรรค์ให้โลกหน้าอยู่สำหรับชุมชนรุ่นหลัง

ลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามข้อเสนอของ ยูเนสโก (UNESCO,2005) มี6 ลักษณะคือ

1. เป็นการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาการและเป็นองค์รวม
2. เป็นการผลักดันการเสริมสร้างค่านิยม
3. เน้นการคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ไขปัญหา
4. ใช้พหุวิธีวิทยา
5. ใช้การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม
6. มีความสอดคล้องกับท้องถิ่น

2.3 กลยุทธ์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

ยูเนสโก (UNESCO. 2005) ได้เสนอว่า การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องดำเนินการดังนี้

1. ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคส่วนที่หลากหลายรวมทั้ง สื่อมวลชน และภาคเอกชน รวมทั้งการยกระดับความตระหนักของสาธารณชน การศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการระดมใช้ทุกวิธีการและทุกรูปแบบ

2. มีการกระตุ้นประชาชนในการทำความเข้าใจ เรื่องสำคัญ 2 เรื่อง คือ 1) ความซับซ้อน และพลังร่วมระหว่างประเด็นที่คุกคามความยั่งยืนของโลก 2) ค่านิยมของประชาชนแต่ละคน กับค่านิยมของสังคมที่แต่ละคนอาศัยอยู่

ยูเนสโก ได้นำเสนอกลยุทธ์การส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับทศวรรษ DESD ดังกล่าวไว้ 7 กลยุทธ์ คือ

1. เสริมสร้างวิสัยทัศน์
2. ให้คำปรึกษาและความเป็นเจ้าของ
3. หุ้นส่วนและเครือข่าย
4. เสริมสร้างขีดความสามารถ
5. วิจัยและนวัตกรรม
6. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
7. ติดตาม กำกับและประเมินผล

ยูเนสโก (UNESCO.2006a) ประจําภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ได้นำเสนอประเด็นสำคัญ (core ESE issues) สำหรับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก จำนวน 11 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. สารสนเทศและความตระหนัก
2. ระบบความรู้
3. บริหารจัดการและปกป้องสิ่งแวดล้อม
4. ความเป็นธรรมและสันติภาพ
5. บริบทท้องถิ่น
6. การเปลี่ยนแปลง
7. วัฒนธรรม
8. หัวข้อและประเด็นสำคัญที่เป็นประเด็นร่วม
9. สุขภาพ
10. สิ่งแวดล้อมศึกษา
11. ความมุ่งมั่นของผู้นำ

2.4 รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Scott.W. และ Gough, S. (2003) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (a sustainable development learning model) ว่าจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เป็นสื่อกลาง (mediation) ที่ก่อให้เกิดการเสริมสร้างขีดความสามารถ (capacity building) ในการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีนโยบายทาง เศรษฐกิจ นโยบายสังคม บริบทของกฎหมาย การพัฒนาด้านประชาสังคม เทคโนโลยี นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงประชากร ฯลฯ เป็นปัจจัยเกี่ยวพัน

3. นโยบายที่เกี่ยวข้อง

**ส่วนที่ 1 นโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ
นโยบายของรัฐบาล**

นายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 โดยมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้

1. การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์
2. การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ
3. การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ
4. การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

5. การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชน
6. การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ
7. การส่งเสริมบทบาทและใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน
8. การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม
9. การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
10. การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ
11. การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ด้านที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ คือ ข้อ 4 การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

รัฐบาลจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน ดังนี้

1. จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้โดยมีความใฝ่รู้และทักษะที่เหมาะสม เป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำและพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ
2. ในระยะเฉพาะหน้าจะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา และปรับปรุงและบูรณาการระบบการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มโอกาสแก่ผู้ยากจนหรือด้อยโอกาส จัดระบบการสนับสนุน ให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีสิทธิเลือกรับบริการการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียนโดยจะพิจารณาจัดให้มีคู่มือการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่ง
3. ให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม

ศักยภาพและความพร้อม โดยให้สถานศึกษาสามารถเป็นนิติบุคคลและบริหารจัดการได้อย่างอิสระและคล่องตัวขึ้น

4. พัฒนาคอนทราสต์ช่วงวัยโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถมีความรู้และทักษะใหม่ที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคตปรับกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการความรู้และคุณธรรมเข้าด้วยกันเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ การใฝ่เรียนรู้ การแก้ปัญหา การรับฟังความเห็นผู้อื่น การมีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองดี โดยเน้นความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน

5. ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน เพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ

6. พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอนให้มีคุณธรรมตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูหรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเรียนทางไกล การเรียนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น รวมทั้งปรับระบบการประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

7. ทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนา มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างสันติสุขและความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามความพร้อม

8. อนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้ สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

9. สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านและวัฒนธรรมสากล และการสร้างสรรค์งานศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นสากล เพื่อเตรียมเข้าสู่เสาหลักวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนและเพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก

10. ปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ดี รวมทั้งสนับสนุนการผลิตสื่อคุณภาพ เพื่อเปิดพื้นที่สาธารณะให้เยาวชนและประชาชนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ 5 นโยบายทั่วไป

1. การพัฒนาและปฏิรูปการศึกษา จะต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความต้องการของทุกภาคส่วนในสังคม มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งเป็นไปตามกระบวนการของสภาปฏิรูปแห่งชาติและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และแนวนโยบายของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้การดำเนินงานเป็นที่ยอมรับและเกิดความมั่นคงยั่งยืนในระบบการศึกษาของไทย

2. การสร้างโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทยจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยการน้อมนำแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้ได้โดยสะดวก และสามารถพัฒนาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเท่าเทียม

3. การพัฒนาระบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตรทางการศึกษา จะต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับความรู้ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปลูกฝังคุณธรรม การสร้างวินัย ปลูกฝังอุดมการณ์ความยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การมีจิตสาธารณะ ความตระหนักถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักการประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด อุดมการณ์ และความเชื่อ รวมทั้งรู้คุณค่าและสืบสานวัฒนธรรมและขนบประเพณีอันดีงามของไทย

4. การส่งเสริมและยกสถานะของครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักในระบบการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงในสังคม เป็นบุคลากรที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม มีภูมิความรู้และทักษะในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ตลอดจนมีฐานะและคุณภาพชีวิตที่ดีสอดคล้องกับสภาพ ทางเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน

5. การบริหารและการปฏิบัติราชการกระทรวงในทุกๆระดับจะต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการการปฏิบัติของทุกหน่วยงานในสังกัดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและประสานสอดคล้องกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน ตลอดจนให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานด้านการศึกษา ที่ถูกต้อง รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของสังคม

7 นโยบายเฉพาะ (ดำเนินการให้เห็นผลใน 1 ปี)

1. การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

- 1.1 การพัฒนาการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษามีความเหมาะสมกับพื้นที่
- 1.2 สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยอาศัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ และแก้ไขปัญหาการอ่านภาษาไทยไม่ออกและเขียนไม่ได้ของนักเรียนในพื้นที่อย่างจริงจัง
- 1.3 สามารถพัฒนาระบบการให้คำตอบแทน สิ่งจูงใจและสวัสดิการ สำหรับบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยได้อย่างเหมาะสม
- 1.4 มีมาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนสำหรับนักเรียนนักศึกษา ครูอาจารย์ และสถานศึกษา โดยการบูรณาการแผนและการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่
- 1.5 มีกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาและการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนในพื้นที่เสี่ยงภัย รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ เปิดโลกทัศน์และสร้างความหวังการยึดมั่นในหลักคุณธรรมและสถาบันหลักของชาติ ให้กับนักเรียนนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง
- 1.6 สามารถเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับองค์กรระหว่างประเทศโดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติและยูเนสโก ประเทศกลุ่มประชาชาติมุสลิม ประเทศเพื่อนบ้าน และสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง

2. การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 และการดำรงความต่อเนื่องภายหลังการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

- 2.1 โครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาของภาครัฐและเอกชน นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558
- 2.2 มีกิจกรรมการเรียนรู้ ขยายความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือทางการศึกษา และการแลกเปลี่ยนทางการศึกษา กับประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างต่อเนื่อง
- 2.3 สามารถพัฒนาและเสริมทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาประเทศสมาชิกอาเซียน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน การยอมรับในความแตกต่างหลากหลายในลักษณะพหุสังคม วัฒนธรรม และให้ความเคารพในอุดมการณ์ความเชื่อบนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของ

ความเป็นมนุษย์ ให้กับนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ ให้เห็นผล
 อย่างเป็นรูปธรรม

3. การพัฒนาศักยภาพการแข่งขันและสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
 เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

3.1 มีแนวทางการส่งเสริมและดำเนินการเพื่อปรับสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาและสามัญศึกษา
 ให้เหมาะสมกับความต้องการกำลังคนในตลาดแรงงานรองรับการพัฒนาประเทศ

3.2 มีแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ระบบการจัดการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา รองรับทิศทางการ
 พัฒนาประเทศโดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเป็นฐานการพัฒนา

3.3 มีกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และการสร้างนวัตกรรมในสถาบันทางการศึกษา
 เพื่อนำไปใช้ประโยชน์และสร้างมูลค่าสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3.4 มีแผนงานและโครงการเพื่อส่งเสริมการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาตอบสนองต่อ
 ภาคการผลิตสินค้าและอาหาร ภาคการท่องเที่ยว ภาคการบริการ ภาคการขนส่ง บุคลากรทางการแพทย์
 และพยาบาล และอื่น ๆ ในสาขาที่มีความขาดแคลน ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งด้าน
 ปริมาณและคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการจัดทำความตกลงร่วมระหว่าง
 ภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนการผลิต การพัฒนาระบบการจัดการ และการพัฒนากำลังคน ทั้งระบบ

3.5 มีกิจกรรมเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้และการพัฒนาต่อยอดความรู้เพื่อใช้
 ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ วิสาหกิจ การประกอบอาชีพและดำเนินธุรกิจ ควบคู่ไปกับการเผยแพร่องค์ความรู้
 และแนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในการศึกษาทั้ง
 ในระบบและนอกระบบอย่างเป็นรูปธรรม

4. การมุ่งเน้นการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ
 เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

4.1 มีแนวทางการพัฒนาระบบการผลิตครูให้เพียงพอต่อความต้องการและเหมาะสมกับอัตรากำลัง
 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และปรับระบบการรับรองมาตรฐานวิชาชีพครู
 ให้เอื้อต่อการเพิ่มโอกาสให้มีบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสมเข้ามาในระบบการศึกษา

4.2 ระบบการบริหารงานบุคคล การย้ายบรรจุ และการประเมินวิทยะฐานะของครูและบุคลากร
 ทางการศึกษา มีมาตรฐานระดับสากล สามารถเพิ่มศักยภาพในการให้การศึกษาและลดภาระงานที่ไม่จำเป็น
 รวมทั้งไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานตามภารกิจหลัก

4.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษามีจิตวิญญาณของความเป็นครู การเป็นครูมืออาชีพ และ
 ยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพ

4.4 สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาตามเส้นทางวิชาชีพและความก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้อย่างเป็นระบบ มีระบบสนับสนุนการพัฒนาตนเองและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ในการระบบริบคั้งความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประเมินผล อย่างเป็นรูปธรรม

4.5 มีแผนงานและโครงการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยการพัฒนาระบบสวัสดิการที่มุ่งการแก้ไขปัญหาและให้การช่วยเหลือที่ยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างเป็นระบบ

5. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทันสมัย

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

5.1 น้อมนำแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักในการดำเนินแผนงานและโครงการในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

5.2 การดำเนินแผนงานและโครงการในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา จะต้องพิจารณาถึงความพร้อมและความเหมาะสมกับหลักสูตรและระดับการเรียนการสอน ความคุ้มค่า ความจำเป็นในการลดอุปสรรคและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ การยกระดับคุณภาพการศึกษา รวมทั้งความเท่าเทียมและครอบคลุมพื้นที่

5.3 มีแผนงานและโครงการในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเต็มรูปแบบ โดยขยายโรงเรียนนำร่องในการจัดทำห้องเรียนSmart Classroom ออกสู่ส่วนภูมิภาคมากขึ้น

5.4 สามารถใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและบูรณาการเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เครือข่ายต่าง ๆ เชื่อมโยงกับสถิติข้อมูลทางการศึกษา และประมวลผลข้อมูลที่เป็นสำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2559

ของกระทรวงศึกษาธิการ

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

6.1 สามารถถ่ายทอดนโยบายพื้นฐานและนโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาลงสู่แผนปฏิบัติราชการประจำปี เพื่อให้การนำสู่การปฏิบัติสามารถดำเนินการได้อย่างชัดเจนและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

6.2 สามารถสื่อสารถ่ายทอดให้ทุกหน่วยงานและบุคลากรทุกระดับมีความรู้และความเข้าใจในสาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2559 และพัฒนาตัวชี้วัดที่ชัดเจนเพื่อ

ประสิทธิภาพในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ภายในช่วงเดือนแรกของปีงบประมาณ เพื่อให้การปฏิบัติราชการในภาพรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6.3 หน่วยงานส่วนกลางสามารถให้การสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอในการปฏิบัติราชการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2559 ของหน่วยปฏิบัติในระดับพื้นที่

6.4 มีระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และการรายงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องและรวดเร็ว เพื่อการทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ทันต่อเหตุการณ์

6.5 สามารถติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติราชการและผลการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นรายไตรมาสได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถกำหนดมาตรการเพื่อปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาอย่างทันต่อสถานการณ์ มีระบบวิเคราะห์ประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณและจัดทำแผนเพิ่มประสิทธิภาพ รวมทั้งมีระบบการกำกับดูแลเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

7.การดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติและการปฏิรูปการศึกษา

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

7.1 มีความก้าวหน้าในการดำเนินการตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 และเป็นไปตามเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดแผนฯ ปี พ.ศ.2559 และสามารถดำเนินการจัดทำร่างแผนการศึกษาแห่งชาติในห้วงระยะเวลาต่อไป

7.2 มีแผนงานและโครงการในการจัดและส่งเสริมการศึกษา โดยเฉพาะการดำเนินการต่อเนื่องของการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้เชื่อมโยงกันทั้งการปฏิรูปหลักสูตรและการปฏิรูปการเรียนการสอนกับการเรียนรู้ยุคใหม่ ปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครู การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับการปฏิรูปการเรียนรู้ การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล และการส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดและสนับสนุนการศึกษา

7.3 สามารถติดตามรายละเอียดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสภาพัฒนาการศึกษาระดับชาติ สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ และแนวนโยบายของคณะรัฐมนตรี ได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถรายงานสรุปความก้าวหน้าเป็นรายไตรมาส รวมทั้งสามารถวางแผนวางแนวทางรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงโครงสร้างระบบงาน กฎหมาย ระบบการบริหารจัดการ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างเป็นระบบ

10 นโยบายเร่งด่วน (ดำเนินการให้เห็นผลใน 3 เดือน)

1. เร่งสำรวจและให้ความช่วยเหลือเยียวยา รวมทั้งฟื้นฟูโรงเรียน สถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อุทกภัย โดยเร็ว

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

โรงเรียน สถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับความช่วยเหลือเยียวยาและฟื้นฟูให้สามารถทำการเรียนการสอนได้ตามปกติอย่างรวดเร็ว

2. เร่งแก้ไขปัญหาความรุนแรงและเหตุทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

2.1 มีการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนและมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง

2.2 ไม่มีเหตุทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวศึกษาจนส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วไป/จำนวนเหตุทะเลาะวิวาทของนักศึกษาอาชีวศึกษาในช่วง 3 เดือนลดลงอย่างชัดเจน

3. เร่งสร้างค่านิยมอาชีวศึกษา ปรับภาพลักษณ์ และกำหนดมาตรการเพื่อจูงใจให้นักเรียนนักศึกษาพ่อแม่และผู้ปกครอง มีความยินดีและส่งเสริมให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาในสายอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะวิชาชีพที่ขาดแคลนและเป็นความต้องการของตลาดแรงงาน

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

3.1 มีกิจกรรมเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของการศึกษาในสายอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.2 มีการกำหนดแผนงานหรือมาตรการเพื่อจูงใจในการเข้ารับการศึกษาสายอาชีวศึกษา โดยเฉพาะวิชาชีพที่ขาดแคลน และมีระบบการติดตาม ควบคุม อย่างเป็นระบบและชัดเจน

4. ทบทวนหลักสูตร การเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ มีเวลาทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ รวมทั้งปลูกฝังในเรื่องค่านิยมหลักมีคุณธรรม จริยธรรม สร้างวินัย จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

4.1 มีแนวทางปรับปรุงหลักสูตรให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนากระบวนการคิด ทักษะ ความสามารถอย่างรอบด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมสติปัญญา การปลูกฝังค่านิยม 12 ประการ การเรียนรู้ประสบการณ์จากการทำกิจกรรม ฝึกปฏิบัติอย่างเหมาะสม แต่ละช่วงวัย และการวางพื้นฐานเพื่อการทำงาน การศึกษาเพื่ออาชีพ

4.2 นำร่องรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดีและผลักดันกฎหมายที่จะเป็นรากฐานและกลไกการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาระยะยาว

5. เร่งพิจารณาทบทวนการอุดหนุนรายหัวแก่นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของภาครัฐและเอกชน การช่วยเหลือค่าอุปกรณ์การเรียนของนักเรียนสายอาชีพ อาชีวศึกษา และการช่วยเหลือเด็กยากจน พิการ และด้อยโอกาส

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

5.1 มีกระบวนการพิจารณาอย่างรอบคอบและสามารถเสนอขออนุมัติ/เห็นชอบได้ตามขั้นตอนตามกฎหมายและกฎระเบียบที่กำหนด

5.2 สามารถให้การอุดหนุนและการช่วยเหลือมีความเหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

6. เร่งขยายบทบาทของภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมในระบบการศึกษา โดยเฉพาะการจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจเอกชนในการให้การสนับสนุนและการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าทำงานหลังสำเร็จการศึกษาและการสนับสนุนอื่นๆ ให้เพิ่มมากขึ้น

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

6.1 มีแนวทางและมาตรการจูงใจภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในระบบการศึกษา

6.2 มีการจัดทำข้อตกลงกับผู้ประกอบการธุรกิจเอกชนในการให้การสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น

7. เร่งปรับระบบการบรรจุครูและการรับรองมาตรฐานวิชาชีพครูให้เอื้อต่อการเพิ่มโอกาสให้มีบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสมเข้ามาในระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูและบุคลากรอาชีวศึกษาและครูสาขาขาดแคลนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

7.1 มีกระบวนการพิจารณาอย่างรอบคอบและสามารถเสนอขออนุมัติ/เห็นชอบได้ตามขั้นตอนตามกฎหมายและกฎระเบียบที่กำหนด รวมถึงปรับแก้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

7.2 สามารถปรับระบบการบรรจุครูและการรับรองมาตรฐานวิชาชีพครูให้เอื้อต่อการเพิ่มโอกาสให้มีบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์เข้ามาในระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

8. เร่งทบทวนมาตรการการจัดกิจกรรมรณรงค์ของนักเรียนนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และมาตรการติดตามควบคุม การลักลอบการจัดกิจกรรมรณรงค์ทั้งภายในและภายนอกสถาบันการศึกษาให้เป็นไปในแนวทางที่สร้างสรรค์ ปลอดภัย ปราศจากการใช้ความรุนแรง การละเมิดและคุกคามทางเพศ

รวมทั้งไม่ขัดต่อหลักศีลธรรมขนบประเพณีอันดีงามและเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยให้มีผลบังคับใช้ให้ทุกสถาบัน การศึกษายึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

8.1 มีกระบวนการพิจารณาอย่างรอบคอบและสามารถเสนอขออนุมัติ/เห็นชอบได้ตามขั้นตอนตามกฎหมายและกฎระเบียบที่กำหนด

8.2 มีมาตรการและแนวทางที่ชัดเจนและมีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

9. เร่งทบทวนมาตรการความปลอดภัยสำหรับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาสถานศึกษา และมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางและการขนส่งเป็นหมู่คณะของนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยให้มีผลบังคับใช้ให้ทุกสถาบันการศึกษายึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

9.1 มีกระบวนการพิจารณาอย่างรอบคอบและสามารถเสนอขออนุมัติ/เห็นชอบได้ตามขั้นตอนตามกฎหมายและกฎระเบียบที่กำหนด

9.2 มีมาตรการและแนวทางที่ชัดเจนและมีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

10. เร่งดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วนของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาทั้งที่เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักและหน่วยสนับสนุน ให้เห็นผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นไปตามเป้าหมายและกรอบระยะเวลาที่กำหนด

เป้าหมายในการดำเนินนโยบาย :

10.1 มีการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วนที่ชัดเจน

10.2 มีการกำหนดตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย แผนงาน โครงการและกิจกรรม รองรับอย่างเป็นรูปธรรม

10.3 มีระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และการรายงานผลที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

10.4 มีระบบการวิเคราะห์และประมวลผล เพื่อกำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบทางลบได้อย่างรวดเร็ว และสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

10.5 สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยต่อคณะรัฐมนตรีและสังคมได้อย่างรวดเร็ว

ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2558-2563)

ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นภารกิจของทุกภาคส่วนที่จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไปสู่ผลสำเร็จโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2558-2563) ให้สอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศด้าน การศึกษาของรัฐบาล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้ ความสามารถ และส่งผลดีต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ โดยกำหนดเป้าหมายคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับ ผู้เรียน ได้แก่ สมรรถนะ ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของเด็กไทย ในศตวรรษที่ 21 โดยมียุทธศาสตร์ ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปฏิรูปการเรียนการสอนยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ปฏิรูปการพัฒนาวิชาชีพ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ระยะเร่งด่วน ของคณะกรรมการนโยบายและพัฒนากการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ซูเปอร์บอร์ดการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2558) มีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลการศึกษา โดยมีเป้าหมาย 6 ประการ ได้แก่

1. เด็กจบ ป. 1 ต้องอ่านออกเขียนได้และต้องมีการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม
2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเสริมทักษะอาชีพเด็กชั้น ม. 1 – 6 ต้องเลือกเรียนวิชาเสริม เป็นสาขาวิชาชีพเพื่อการวางแผนอาชีพในอนาคตได้
3. การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. การปฏิบัติตามค่านิยม 12 ประการ
5. การขยายผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง
6. ผลិតครูที่มีความเข้มข้น อาทิ ครูทายาทที่มีความสามารถตอบรับการสอนของเด็กได้ อย่างแท้จริง นอกจากนี้มีนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ” ด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ต้องดำเนินการตลอดยุทธศาสตร์จนถึง พ.ศ. 2563

1. ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนการสอน

- 1.1 ปฏิรูปหลักสูตร ตำรา หนังสือเรียน
- 1.2 ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้
- 1.3 ปฏิรูปสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา
- 1.4 ปฏิรูปการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- 1.5 ปฏิรูปการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

2. ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการพัฒนาวิชาชีพ

- 2.1 ปฏิรูประบบการสรรหา
- 2.2 ปฏิรูประบบความก้าวหน้าทางวิชาชีพ
- 2.3 ปฏิรูประบบการพัฒนาครู
- 2.4 ปฏิรูประบบการตอบแทนการปฏิบัติงานและการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ

3. ยุทธศาสตร์ปฏิรูประบบการบริหารจัดการ

- 3.1 ปฏิรูปวัฒนธรรมใหม่ของสถานศึกษา
- 3.2 ปฏิรูประบบวางแผน
- 3.3 ปฏิรูประบบงบประมาณ
- 3.4 ปฏิรูปโครงสร้างอำนาจหน้าที่
- 3.5 ปฏิรูประบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล
- 3.6 ปฏิรูปโอกาสและคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายเร่งด่วน ด้านการศึกษา ซึ่งแถลง เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2558 เกี่ยวกับนโยบาย “การลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ : Moderate Class More Knowledge” ซึ่งจะเริ่มต้นนำร่องในโรงเรียน ประถมศึกษาที่มีความพร้อม 3,500 แห่ง ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2558 และมีนโยบาย ในการปรับระดับงบประมาณของพระราชวงศ์ไทยและธงชาติไทยให้ใหม่และมีสีสดใสอยู่เสมอ

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาเริ่มแรกของคนในชาติ ดังนั้น เพื่อให้การศึกษา ขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดในตน มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญในการ เรียนรู้ระดับสูงขึ้นไป และการดำรงชีวิตในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความ เห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ดังนี้

1. เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งระบบ ให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลกให้สำเร็จอย่างเป็น รูปธรรม

2. เร่งพัฒนาความแข็งแกร่งทางการศึกษา ให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท รวมถึงเด็กพิการ และด้อยโอกาส มีความรู้ และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ควบคู่กันไป โดยเฉพาะทักษะการอ่าน เขียน และการคิด เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาระดับสูงและโลกของการทำงาน

3. เร่งปรับระบบสนับสนุนการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน มีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะ และกระบวนการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย มาตรฐานและการประเมิน หลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

4. ยกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการและเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียนที่สอดคล้องกับวิชาชีพ

5. เร่งสร้างระบบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรคุณภาพที่แข็งแกร่ง และมีประสิทธิภาพ เพื่อการให้บริการที่ดี มีความสามารถรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้เป็นอย่างดี

6. เร่งรัดปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็ง มีแรงบันดาลใจและมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจนเป็นสถานศึกษาคุณภาพและมีประสิทธิภาพที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล

6. สร้างระบบการควบคุมการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ที่มีข้อมูล สารสนเทศ และข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างพร้อมบริบูรณ์ และมีนโยบายการติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

8. สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพเพื่อการให้บริการที่ดี ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เร่งรัดการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ส่งเสริมการพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ปรับปรุงระบบของโรงเรียนให้เป็นแบบร่วมคิดร่วมทำ การมีส่วนร่วมและการประสานงาน สามารถใช้เครือข่ายการพัฒนาการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ กลุ่มบุคคล องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่น

9. เร่งปรับระบบการบริหารงานบุคคล มุ่งเน้นความถูกต้อง เหมาะสม เป็นธรรม ปราศจากคอร์รัปชั่น ให้เป็นปัจจัยหนุนในการเสริมสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพ ขวัญและกำลังใจ สร้างภาวะจูงใจ แรงบันดาลใจ และความรับผิดชอบในความสำเร็จตามภาระหน้าที่

10. มุ่งสร้างพลเมืองดีที่ตื่นตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ และทำให้การศึกษา นำการแก้ปัญหาสำคัญของสังคม รวมทั้งปัญหาการคอร์รัปชัน

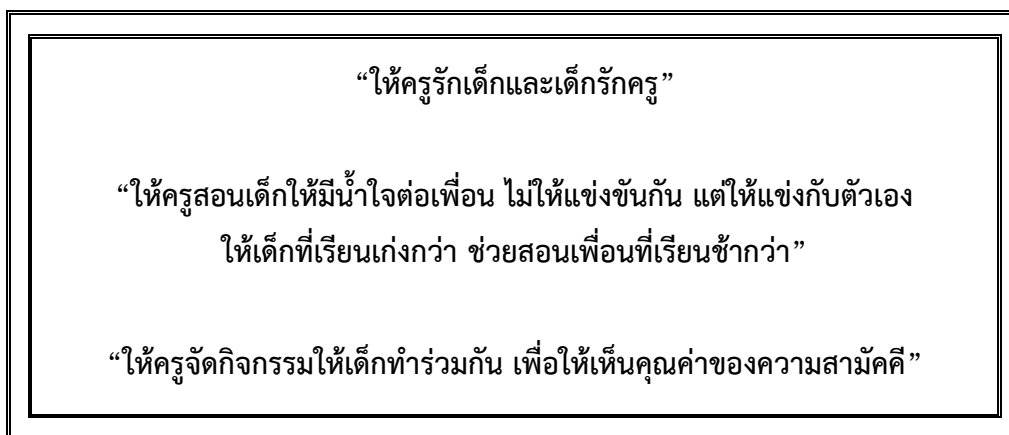
11. ทุ่มมาตรการเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่พัฒนาแล้ว และโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ได้คุณภาพ เพื่อไม่ให้ผู้เรียนต้องเสียโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

นโยบายด้านการศึกษา ของพลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แถลง เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2558

พลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมด้วยพลเอก สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารฝ่ายการเมือง ร่วมแถลงนโยบายด้านการศึกษาผ่านระบบ Video Conference จากห้องประชุมชั้น 9 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2558 ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ พร้อมทั้งเชื่อมสัญญาณถ่ายทอดสดไปยังอินเทอร์เน็ต และห้องประชุมต่างๆ ภายในกระทรวงศึกษาธิการพร้อมกัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่าขอพวณาตัวที่จะทำงานร่วมกับทุกท่านในกระทรวงศึกษาธิการ โดยขอเชิญชวนผู้บริหารทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กลับตานิถุยนอดีตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยของเรา จนเป็นเหตุให้รัฐบาลชุดนี้เข้ามาทำงานถือว่าการเข้ามาในสภาวะการณ์ที่ไม่ปกติ เพื่อมายุติความขัดแย้งและปฏิรูปประเทศไทย ซึ่งในส่วนของการศึกษานั้น ถือว่าเป็นพื้นฐานของการปฏิรูปในทุกเรื่อง เริ่มจากการปฏิรูป 11 ด้านของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพราะการปฏิรูปการศึกษาจะเป็นพื้นฐานของความยั่งยืนในการปฏิรูปประเทศซึ่งต้องใช้เวลาและมีแผนงานทั้งในระยะเร่งด่วน ระยะปานกลาง ระยะยาว งานของกระทรวงศึกษาธิการจึงต้องมีแผนปฏิรูปทั้ง 3 ระยะเช่นกันด้วย ดังนั้น ขอให้ทุกคนตระหนักว่า ห้วงเวลานี้ไม่ใช่ห้วงเวลาปกติ ที่ทุกคนจะทำงานแบบปกติ แต่ต้องทำงานแข่งกับเวลา ขอให้ละทิ้งความขัดแย้งและหันมามองนักเรียน ตัวน้อยๆ ซึ่งก็คือลูกหลานของเรา เพื่อปฏิรูปงานด้านการศึกษา อันจะส่งผลให้ลูกหลานของเรามีชีวิตที่สดใสและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ต่อจากนี้ อาจจะต้องรบกวนเวลาทุกคนมากขึ้น เพราะมีงานเร่งด่วนที่จะต้องทำ มีงานที่ต้องการผลลัพธ์มากขึ้นและเร็วขึ้น โดยภายหลังรับฟังนโยบายแล้วขอให้หัวหน้าส่วนราชการแปลงนโยบายไปสู่แผนงานในขอบเขตความรับผิดชอบของตนเอง

จุดเน้นและแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน

1. น้อมนำกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา มาเป็นแนวทางปฏิบัติ

2. นโยบายนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา)

การขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรหลัก และหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องสอดคล้องและขยายผลตามแนวนโยบายของนายกรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการศึกษา ดังนี้

- 2.1 ทำให้เร็ว มีผลสัมฤทธิ์ภายในเดือนกันยายน 2559 ให้มากที่สุด ที่เหลือส่งต่อให้รัฐบาลต่อไป
- 2.2 ประชาชน สังคมพึงพอใจ ประเทศได้คนมีคุณภาพ
- 2.3 ปรับ ลดภาระงานที่ไม่จำเป็นของกระทรวงศึกษาธิการลง
- 2.4 เร่งปรับหลักสูตร/ตำราแต่ละกลุ่มให้เหมาะสม การพิมพ์ตำราต้องคุ้มราคา
- 2.5 ผลิตรคนให้ทันกับความต้องการของประเทศ จบแล้วต้องมีงานทำ เข้าทำงาน AEC ให้ทันปีนี้
ช่วยแก้ไขปัญหาว่างาน และปัญหาสังคมได้
- 2.6 ปรับหลักสูตร ทำให้เด็ก ครู ผู้ปกครองมีความสุข
- 2.7 ใช้สื่อการสอน กระตุ้นผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้กับเด็ก
- 2.8 ลดความเหลื่อมล้ำ จัดการศึกษาให้ทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ

2.9 นำระบบ ICT เข้ามาใช้จัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและกว้างขวาง

2.10 เรียนไม่ใช่เพื่อสอบ แต่เรียนให้ได้ทักษะชีวิต อยู่ในยุคโลกไร้พรมแดน

นโยบายด้านการศึกษา

นโยบายทั่วไป

1. การจัดทำแผนงานโครงการริเริ่มใหม่

- ต้องเข้าใจจุดหมายว่าทำเพื่ออะไร
- ต้องวาดภาพงานลงในรายละเอียดให้เห็นว่า อะไรคืองานหลัก แล้วมีงานรองอะไรบ้างที่ต้องทำ เพื่อให้บรรลุงานหลัก อะไรที่ต้องทำก่อน อะไรที่ต้องทำทีหลัง
- ต้องมีฐานข้อมูลที่แน่น เช่น จะผลิตนักศึกษาอาชีพ ต้องรู้ว่าตลาดต้องการสาขาอะไรบ้าง แต่ละสาขาต้องการกี่คน ฐานข้อมูลที่ดีจะทำให้การวิเคราะห์แม่นยำ

2. การปรับปรุงแผนงาน/โครงการเดิมที่ไม่สัมฤทธิ์ผล

- หาปัญหาที่ผ่านมาทำไมทำไม่สำเร็จ เช่น ปัญหาอยู่ที่อายุของนักเรียน ปัญหาอยู่ที่ครู ปัญหาอยู่ที่พ่อแม่ ปัญหาอยู่ที่สภาวะแวดล้อม เพราะบางครั้งไม่สามารถแก้ได้ด้วยวิธีใดวิธีเดียว

3. แผนงาน/โครงการพระราชดำริ

- โครงการอะไรบ้างที่กระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบโดยตรง
- โครงการไหน เป็นดำริของพระองค์ใด ทำแล้ว และกระทรวงศึกษาธิการให้การสนับสนุนอย่างไร

4. งบประมาณ

- โดยเฉพาะงบลงทุน ให้วางแผนโครงการในงบลงทุนในไตรมาสแรกมาเลย
- การเสนองบกลางให้เฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การทำแผนงานโครงการบางอย่าง ไม่ต้องใช้งบประมาณซึ่งปกติที่ได้รับ และการปรับแผนงานที่ไม่ได้ผลสัมฤทธิ์
- โปร่งใส ตรวจสอบได้
- ในงานบางโครงการต้องมีการบูรณาการงบประมาณข้ามแห่งก่อนไปบูรณาการกับสำนักงบประมาณ

5. เน้นการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร

- จัดให้มีช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นระบบ นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย(การประชุมทางไกล

โปรแกรมไลน์ ฯลฯ) เพื่อใช้ในการสร้างความเข้าใจในองค์กร สามารถถ่ายทอดคำสั่งไปยังหน่วยรองได้
อย่างถูกต้องและรวดเร็ว สามารถรายงานเหตุการณ์ได้อย่างรวดเร็ว

- ทุกหน่วยต้องจัดให้มีแผนการประชาสัมพันธ์ ทั้งเสมาสนเทศ และประชาสัมพันธ์

6. อำนาจการเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน

- เช่น การเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน/นอกโรงเรียน, ผู้บริหารถูกกล่าวหา, การรวมตัวกันต่อต้าน
ผู้อำนวยการโรงเรียน นักเรียนปวดท้องอาเจียนยกชั้น โรงเรียนถูกชู้วางระเบิด เกิดวาทภัย ฯลฯ
ให้ทุกหน่วยไปกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ (อาจจะมียุ่แล้วให้ไปปรับปรุงหรือทำการซักซ้อม)
อย่างน้อยต้องมีรายละเอียด
- ใครต้อง Take Action
- การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ระยะสั้น และระยะยาวทำอะไร
- การรายงานด่วน ฯลฯ

7. การร่วมมือกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคม

- ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมให้ครบวงจร เช่น เข้ามาร่วมกำหนดหลักสูตร
- การรับนักเรียนเข้าไปทำงานขณะที่ยังศึกษาอยู่ การรับนักเรียนเมื่อจบการศึกษา

8. จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานส่วนภูมิภาคและเขตพื้นที่ต่างๆ ของแต่ละแห่งเข้าทำงาน

- ทบทวนบทบาทหน้าที่
- สิ่งใดที่ต้องรู้ และยังไม่รู้
- สิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงหรือไม่

9. โครงการจัดอบรมสัมมนา ต้องตอบโจทย์ที่ตั้งไว้ ใครควรเข้าร่วมการสัมมนา

- ผลลัพธ์ที่ต้องการ เนื้อหาต้องสัมพันธ์กับเวลา

10. ยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษในทุกหลักสูตร

11. ให้มีการนำ ICT เข้ามาใช้ในการบริหารงานในกระทรวงอย่างกว้างขวาง

- ปัจจุบันได้ดำเนินการศูนย์ศึกษาทางไกล (DL Thailand) ให้บูรณาการเข้ากับสถานีวิทย์
เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ETV) และเครือข่ายของอุดมศึกษาโดยใช้เป็นช่องทาง
ในการสื่อสาร เพื่อใช้ในการจัดการศึกษา การเสมาสนเทศ และการประชาสัมพันธ์

12. ให้ความสำคัญกับเทคนิคการสอนและการสื่อ

13. ให้ความสำคัญกับบรรยากาศในการทำงาน

- ให้ความสำคัญกับการประดับธงประจำพระองค์ของพระราชวงศ์ไทย และธงชาติไทยในหน่วยงานและสถานศึกษาต่างๆ

- ความสะอาดในพื้นที่รับผิดชอบทุกระดับในเขตพื้นที่
- การรักษาความปลอดภัย
- แผนเผชิญเหตุ

14. ให้ลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู

- เพื่อให้ครูมีเวลาทุ่มเทให้การเรียนการสอนของนักเรียนอย่างจริงจัง

15. การประเมินเพื่อความก้าวหน้าต้องสอดคล้องกับผลการพัฒนาผู้เรียน ทั้งความรู้และคุณลักษณะและทักษะชีวิต

16. การแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาทิ

- โครงการเร่งรัดการขับเคลื่อนตามแผนการจัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะโครงการสานฝัน การกีฬาสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้

17. ให้ลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอน การนำเด็กนักเรียน ครู ออกนอกห้องเรียน

- สามารถดำเนินการได้ หากเป็นการทัศนศึกษาหรือเสริมสร้างประสบการณ์ เช่น รำอวยพร การแสดง
- ไม่มีนโยบายให้ครู นักเรียน ต้องออกไปยืนต้อนรับผู้บริหาร

นโยบายด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

ของพลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1. การแก้ไขปัญหาเด็กประถม อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้

- ปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนที่เห็นผลสัมฤทธิ์ชัดเจน เช่น การสอนแบบแจกลูกสะกดคำ โดยใช้แนวการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการสมอง (BBL)
- กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนชั้น ป.1 ต้องอ่านออกเขียนได้ ชั้น ป.2 ขึ้นไปต้องอ่านคล่องเขียนคล่องเป็นต้น

2. การดูแลเด็กออกกลางคัน

- การดูแลเด็กออกกลางคันให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับ เช่น ต้องมีฐานข้อมูลเรื่องนี้ หากเด็กจบออกไปต้องมีระบบติดตามดูแล และหากเด็กออกไปทำงานที่ใด ต้องสนับสนุนให้เรียนต่อในสถานศึกษาของ กศน.

3. ปรับปรุงหลักสูตร

- “ การลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ” โดยลดเวลาเรียน ลดการบ้านนักเรียน ให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข แต่ไม่ใช่เวลาเหลือแล้วไปจัดกิจกรรมที่เพิ่มภาระหรือเพิ่มการบ้านให้นักเรียนอีก
- ไม่ใช่การเรียนเพื่อมาสอบอย่างเดียว
- ต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กยุคโลกไร้พรมแดน ให้นักเรียนคิด/ปฏิบัติมากกว่าท่องจำ

4. การแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก

- การแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูสอนไม่ครบชั้นเรียน
- ใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLIT) อย่างจริงจังเต็มรูปแบบ ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนไกลกังวล ให้เป็นโรงเรียนต้นทางที่มีคุณภาพ

5. การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

- ใช้โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกล DLTV และผ่าน ICT ด้วย DLIT

6. การประเมินครู/นักเรียน/โรงเรียน

- การประเมินครู/นักเรียน/โรงเรียน หาความสมดุล ระหว่างการควบคุมคุณภาพการศึกษา กับภาระงานของครูที่ต้องเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงการคัดสรรครู ผู้บริหาร การประเมินวิทยฐานะ ให้เหมาะสม อาจจัดโมบายทีมจากส่วนกลาง เพื่อลดภาระครูหรือนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย

7. การดูแลรักษาสังก่อสร้างและครุภัณฑ์ในหน่วยงานและสถานศึกษา

- ควรจัดให้มีระบบในการดูแลรักษาสังก่อสร้างของทั้งหมดอย่างแน่นหนา ไม่ว่าจะเป็นอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ ตลอดจนครุภัณฑ์ต่างๆ ประกอบด้วย

1) ระบบการจัดหา-แจกจ่าย โดยจะต้องมีตรรกะ-มีเหตุมีผลในการแจกจ่าย ไม่ใช่แจกจ่ายตามความเสนาหา จะทำให้เกิดการเลียยแข่งเลียยหากัน เป็นเรื่องที่ไม่ดี

2) ระบบการซ่อมบำรุง ควรตั้งทีมเฉพาะขึ้นมาเพื่อบำรุงดูแลรักษาอย่างต่อเนื่องทุกวงรอบการใช้งาน พร้อมทั้งมีการรายงานผลการตรวจด้วย โดยเฉพาะยานพาหนะจะต้องมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อให้การบำรุงรักษามีความต่อเนื่อง

3) การจำหน่าย เพื่อที่จะได้จัดซื้อทดแทน

8. การดูแลเรื่องสวัสดิการ

- ให้ความสำคัญกับการบรรจุ โยกย้าย เลื่อนตำแหน่ง วิทยฐานะ
 - การแก้ไขปัญหาหนี้สินครูจำนวนกว่าล้านล้านบาท ขณะนี้ได้มีการวางแผนทางและจัดระบบแก้ไข
- ปัญหาเรื่องนี้ร่วมกับธนาคารออมสิน แล้วจึงขอฝากให้ครูใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต รู้จักใช้ รู้จักเก็บ ไม่แก่งแย่งแข่งขันกัน ขอให้ครูพยายามลดหนี้ลง ในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างจิตสำนึกในการใช้จ่ายให้กับลูกหลานของตัวเองด้วย

9. การขยายโครงการธนาคารขยะในสถานศึกษา

- ปลุกฝังการคัดแยกขยะและทิ้งขยะให้ถูกที่แก่นักเรียน นิสิตนักศึกษาในทุกระดับการศึกษาและทุกสังกัด
- ขยายโครงการธนาคารขยะในโรงเรียนสังกัด สพฐ. 38,000 แห่งทั่วประเทศ โดยมอบ สพฐ. ศึกษา รายละเอียดเพื่อหาแนวทางขยายโครงการธนาคารขยะให้ครบทุกโรงเรียนภายในปี 2558

ทิศทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิสัยทัศน์ (Vision) ปี 2559

การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย มีคุณภาพ และมาตรฐานระดับสากล บนพื้นฐานของความ เป็นไทย

พันธกิจ (mission) ปี 2559

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ
3. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพ

การศึกษา และบูรณาการการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์ (Target) ปี 2559

1. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัยและได้สมดุลและนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัยและมีคุณภาพ
2. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและเสมอภาค
3. ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น มีทักษะที่เหมาะสมและมีวัฒนธรรม การทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้น พื้นฐานการศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐานระดับสากล
5. สพฐ.บูรณาการการทำงานเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมกระจายอำนาจและความรับผิดชอบต่อ

ผู้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

6. พื้นที่พิเศษได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นพิเศษ

กลยุทธ์

จากวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนด กลยุทธ์ ปีงบประมาณ พ.ศ.2559 จำนวน 4 กลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลยุทธ์ที่ 2 การเพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียน

ให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการ

ผลผลิต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินงาน 6 ผลผลิต คือ

1. ผู้จบการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. ผู้จบการศึกษาภาคบังคับ
3. ผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เด็กพิการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาสมรรถภาพ
5. เด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. ผู้ที่มีความสามารถพิเศษได้รับการพัฒนาศักยภาพ

จุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2559

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดจุดเน้นการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ พ.ศ.2559 โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 จุดเน้นด้านผู้เรียน

1.1 นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญสู่มาตรฐานสากล

1.1.1 นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาที่สมดุลเหมาะสมกับวัยและเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

1.1.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ (O-NET) กลุ่มสาระหลัก เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 3

1.1.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถด้านภาษา อ่านออก เขียนได้

ด้านจำนวน และด้านการใช้เหตุผลที่เหมาะสม

1.1.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการส่งเสริมให้มีแรงจูงใจ
สู่อาชีพ ด้วยการแนะแนวทั้งโดยครูและผู้ประกอบอาชีพต่างๆ (ผู้ประกอบการ ศิษย์เก่า สถานประกอบการ)
และได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพสุจริตในอนาคต

1.1.5 นักเรียนมีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และทักษะการสื่อสารอย่าง
สร้างสรรค์อย่างน้อย 2 ภาษา ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เหมาะสม
ตามช่วงวัย

1.2 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ห่วงไกลยาเสพติด มีคุณลักษณะ และทักษะ
ทางสังคมที่เหมาะสม

1.2.1 นักเรียนระดับประถมศึกษา ใฝ่เรียนรู้ ใฝ่ดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

1.2.2 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีทักษะการแก้ปัญหา และอยู่อย่างพอเพียง

1.2.3 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความมุ่งมั่นในการศึกษาและการทำงานและ
สามารถปรับตัวเข้ากับพหุวัฒนธรรม บนพื้นฐานวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย

1.3 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเต็มตามศักยภาพเป็น
รายบุคคล ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

1.3.1 เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นรายบุคคล ด้วยรูปแบบที่หลากหลายตามหลักวิชา

1.3.2 เด็กด้อยโอกาสและเด็กในพื้นที่พิเศษ ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ตาม
มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรและอัตลักษณ์แห่งตน

1.3.3 นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการส่งเสริมให้มีความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีพื้นฐานทางวิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา กีฬา ดนตรี และศิลปะ

1.3.4 นักเรียนที่เรียนภายใต้การจัดการศึกษาโดยครอบครัว สถานประกอบการ บุคคล องค์กร
วิชาชีพ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่น และการศึกษาทางเลือก ได้รับการพัฒนาอย่างมี
คุณภาพตามมาตรฐาน

1.3.5 เด็กกลุ่มที่ต้องการการคุ้มครองและช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ ได้รับการคุ้มครองและ
ช่วยเหลือเยียวยา ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย

1.3.6 เด็กวัยเรียนในถิ่นทุรกันดาร ได้รับการศึกษาและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ส่วนที่ 2 จุดเน้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.1 ครูได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะในการสื่อสาร มีสมรรถนะในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.1 ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอน การสอนคิดแบบต่างๆ และการวัดประเมินผลให้สามารถพัฒนาและประเมินผลนักเรียนให้มีคุณภาพตามศักยภาพเป็นรายบุคคล

2.1.2 ครูสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเหมาะสม

2.1.3 ครูได้รับการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูทั้งในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน หรือภาคส่วนอื่นๆ ตามความพร้อมของโรงเรียน

2.1.4 ครูสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และทุกภาคส่วนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้

2.1.5 ครูจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน

2.1.6 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีจิตวิญญาณของความเป็นครู การเป็นครูมืออาชีพ และยึดมั่นในจรรยาบรรณของวิชาชีพ

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสามารถในการบริหารงานทุกด้านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขวัญกำลังใจในการทำงาน

2.4 องค์กร คณะบุคคล และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง วางแผนและสรรหาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และสังคม

ส่วนที่ 3 จุดเน้นด้านการบริหารจัดการ

3.1 สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ บริหารจัดการโดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน

3.1.1 โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพภายนอก และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ได้รับการแก้ไข ช่วยเหลือ นิเทศ ติดตาม และประเมินผล โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และเป็นผู้ประสานงานหลัก ให้โรงเรียนทำแผนพัฒนาเป็นรายโรงเรียน ร่วมกับผู้ปกครองชุมชน และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ โดยใช้มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัฒนาระบบช่วยเหลือ กำกับ ติดตามตรวจสอบ การบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

3.1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตชูเกียรติโรงเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น อัตราการออกกลางคันลดลง มีพฤติกรรมเสี่ยงลดลงอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

3.2 หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับ ส่งเสริม การมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2.1 หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับทั้งส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ส่งเสริมการระดมทรัพยากรในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ตารางที่ 5 ความเชื่อมโยงของจุดเน้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับ นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ปฏิรูป การศึกษาขั้นพื้นฐาน

จุดเน้นที่ 1 ด้านผู้เรียน			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
1. นักเรียน มีสมรรถนะ สำคัญสู่ มาตรฐานสากล	1. การเตรียมความพร้อมนักเรียนระดับก่อน ประถมศึกษาทุกคน มี พัฒนาการเหมาะสมตาม วัยและมีคุณภาพ	จัดกิจกรรมเตรียม ความพร้อมนักเรียน ก่อนประถมศึกษาให้มี พัฒนาการเหมาะสมตาม วัย	นักเรียนก่อนประถมศึกษา ทุกคนมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสติปัญญาที่ สมดุลเหมาะสมกับวัยและ เรียนรู้อย่างมีความสุข
	2. เร่งรัดนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ต้องอ่านออกเขียนได้	เสริมสร้างความ สามารถ ด้านการอ่านและการ เขียนของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1	นักเรียนจบประถมศึกษา ปีที่ 1 ทุกคนอ่านออกเขียนได้ มีการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม
	3. นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 มี ความสามารถด้านภาษา อ่านออกเขียนได้ด้าน คำนวนและด้านการใช้ เหตุผลที่เหมาะสม	เสริมสร้างความสามารถ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ด้านภาษา อ่าน ออกเขียนได้ ด้าน คำนวนและด้านการใช้ เหตุผลที่เหมาะสม	ค่าเฉลี่ยร้อยละของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของการสอบ NT เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 3

จุดเน้นที่ 1 ด้านผู้เรียน			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
	4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ (o-net) กลุ่มสาระหลักเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 3	<p>1. เร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ และส่งเสริมการอ่านให้เข้าถึงนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย และเร่งแก้ไขปัญหาการอ่านของนักเรียน</p> <p>2. เสริมสร้างความสามารถทักษะ และการประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน เน้น Collaborative Problem Solving</p> <p>3. เสริมสร้างความสามารถ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน</p> <p>4. คัดสรรรูปแบบการสอน/การจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพของแต่ละกลุ่มสาระ เผยแพร่ให้ครูนำไปปรับการเรียนการสอน</p> <p>5. ปรับกระบวนการเรียนการสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้นักเรียนตระหนักและเข้าใจรากเหง้าความเป็นชาติไทยความเป็นประชาธิปไตยที่มี</p>	ค่าเฉลี่ยร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของผลการทดสอบระดับชาติ o-net ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา โดยรวมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 3

		พระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขและวิถีชีวิต วัฒนธรรมไทย	
จุดเน้นที่ 1 ด้านผู้เรียน			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
		6. พัฒนาเทคนิคการวัดและ ประเมินผลทั้งระบบที่เน้นการ สร้างข้อสอบเชิงคิดวิเคราะห์ และการประเมินผ่านระบบ ออนไลน์	
	5. นักเรียนชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 6 ถึงชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 6 ได้รับการ ส่งเสริมให้มีแรงจูงใจสู่ อาชีพด้วยการแนะแนว ทั้งโดยครูและผู้ ประกอบอาชีพต่างๆ (ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า สถานประกอบการ) และได้รับการพัฒนา ความรู้ทักษะที่ เหมาะสมกับการ ประกอบอาชีพสุจริตใน อนาคต	1. นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องเลือกเรียนวิชาเสริมเป็น สาขาวิชาชีพเพื่อการวางแผน อาชีพในอนาคตได้ 2. เชื้อโยงการศึกษากับการ ส่งเสริมวิชาชีพ ได้ตรงความ ต้องการของท้องถิ่นและ ประเทศชาติ 3. ส่งเสริมสนับสนุนการจัด กิจกรรมแนะแนวและการ บริการแนะแนวเพื่อการศึกษา ต่อและการประกอบอาชีพ ให้แก่นักเรียนตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษาอย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจ ตัวเองสามารถวางแผนชีวิต ด้านการเรียน การประกอบ	นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ถึง มัธยมศึกษา ปีที่ 6 ทุกคนได้รับการ พัฒนาความรู้ทักษะที่ เหมาะสมกับการประกอบ อาชีพสุจริตในอนาคต

		อาชีพในอนาคต รวมทั้งสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข	
จุดเน้นที่ 1 ด้านผู้เรียน			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
		4. ส่งเสริมการจัดหลักสูตรทักษะอาชีพควบคู่ไปกับวิชาสามัญในระดับมัธยมศึกษา	
	6. นักเรียนมีทักษะชีวิต ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และ ทักษะ การสื่อสารอย่าง สร้างสรรค์อย่างน้อย 2 ภาษา ทักษะด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่เหมาะสม ตามช่วงวัย	1. ปรับการเรียนเปลี่ยน การสอนภาษาอังกฤษให้เน้น ทักษะการสื่อสาร 2. ส่งเสริมสถานศึกษาจัดการ เรียนการสอนภาษาอังกฤษ ตามรูปแบบ/ทางเลือกที่ เหมาะสม 3. ใช้สื่อและโปรแกรม ICT เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ ในการพัฒนาความสามารถ ทางภาษาของครูและผู้เรียน 4. จัดระบบเครือข่ายและ สร้างความเข้มแข็งกลไกการ ปฏิรูปการเรียน การสอน ภาษาอังกฤษร่วมกับ สถาบันอุดมศึกษา และ สถาบันผลิตครู/หน่วยงาน ที่มี ความเชี่ยวชาญ 5. จัดตั้งศูนย์อาเซียนและ โรงเรียนศูนย์เครือข่ายเพิ่มขึ้น	1. ผลการทดสอบระดับชาติ o-net กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษจำแนกระดับ -โรงเรียนที่มีความพร้อมสูง เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5 -โรงเรียนที่มีความพร้อม ปานกลางเพิ่มขึ้นร้อยละ 3-5 -โรงเรียนที่มีความพร้อม น้อย เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2-5 2. นักเรียนมีความสามารถ ด้านทักษะการสื่อสาร ภาษาอังกฤษตามมาตรฐาน ที่กำหนด -โรงเรียนที่มีความพร้อมสูง ร้อยละ 80 -โรงเรียนที่มีความพร้อม ปานกลาง ร้อยละ 50 น้อย ร้อยละ 30

		<p>ครบทุกเขตพื้นที่การศึกษา</p> <p>6. พัฒนาโรงเรียนตามมาตรฐานสากล</p>	<p>3.นักเรียนทุกคนที่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะผู้นำนักเรียนอาเซียน</p> <p>-ร้อยละ 100 ของจำนวนโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานสากล</p> <p>-จำนวนศูนย์อาเซียนและโรงเรียนศูนย์เครือข่ายเพิ่มขึ้นครบทุกเขตพื้นที่การศึกษา</p>
จุดเน้นที่ 1 ด้านผู้เรียน			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
	<p>7. ปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p>	<p>1. ทบทวนหลักสูตรในเรื่องเป้าหมาย โครงสร้างเวลาเรียน สารการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21</p> <p>2. ปรับกระบวนการตัดสินใจในการบริหารจัดการหลักสูตร</p> <p>3. ปรับวิธีการวัดและประเมินผล การเรียนให้เชื่อมโยงตั้งแต่ ระดับห้องเรียน ระดับชาติ และระดับนานาชาติ</p> <p>4. จัดตั้งชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการวัดและประเมิน</p>	<p>มีแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>-มีข้อสรุป/แนวปฏิบัติในการปรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน</p> <p>-มีแนวทาง/วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนให้เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับห้องเรียน ระดับชาติ และระดับนานาชาติ</p> <p>-สมาชิกชุมชนนักวัดและประเมินผลการเรียนทุกคนมีความเข้มแข็งด้านการประเมิน</p>

2. นักเรียน มีคุณธรรม จริยธรรม รักสามัคคี ปรองดอง สมานฉันท์ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ภูมิใจ ในความเป็น ไทย ห่างไกลยา เสพติด มี คุณลักษณะ ทักษะทาง สังคมที่ เหมาะสม	ส่งเสริมพัฒนา นักเรียนให้มี คุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ห่างไกล ยาเสพติด มี คุณลักษณะและ ทักษะและทักษะ ทางสังคมด้วย วิธีการที่ หลากหลายและ เหมาะสม	1. จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนระดับ ประถมศึกษาใฝ่เรียนดีและอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้ 2. จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น มีทักษะการแก้ปัญหาและอยู่อย่าง พอเพียง 3. จัดการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้นักเรียนรู้นักเรียน นักเรียนระดับมัธยม ศึกษาตอนปลายมีความมุ่งมั่นใน การศึกษาและ การทำงานและสามารถปรับตัวเข้า กับพหุวัฒนธรรมบนพื้นฐาน วัฒนธรรม	ระดับความสำเร็จ การดำเนินกิจกรรม ให้ผู้เรียนมีค่านิยมหลักคน ไทย 12 ประการครบทุกคน สอดคล้องตามช่วงวัย
จุดเน้นที่ 1 ด้านผู้เรียน			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
		ที่ตั้งงามของไทย 4. สร้างความตระหนักและเสริมสร้างค่านิยม หลักไทย 12 ประการ	
3. นักเรียนที่ มีความ ต้องการพิเศษ ได้รับ การส่งเสริม และพัฒนา ตามศักยภาพ	พัฒนาและ ส่งเสริมเด็ก ที่มีความ ต้องการพิเศษ ให้สามารถ พัฒนาได้เต็ม ศักยภาพเป็น	1. ส่งเสริมสนับสนุนเด็กพิการได้รับการ พัฒนาศักยภาพเป็นรายบุคคล ด้วยรูปแบบที่ หลากหลายตามหลักวิชา 2. ส่งเสริมสนับสนุนเด็กด้อยโอกาสและเด็ก ในพื้นที่พิเศษได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มี คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของ หลักสูตรและ	1. ร้อยละ 80 ของ นักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ ได้รับ โอกาสให้สามารถ พัฒนาได้เต็มตาม ศักยภาพ 2. ร้อยละ 80 ของ

เป็น รายบุคคล	รายบุคคล	<p>อัตลักษณ์แห่งตน</p> <p>3. ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษให้มีความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีพื้นฐานทางศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา กีฬา ดนตรี และศิลปะ</p> <p>4. ส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนที่เรียนภายใต้การจัดการศึกษาโดยครอบครัว สถานประกอบการ บุคคล องค์กรวิชาชีพ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และองค์กรสังคมอื่นและการศึกษาทางเลือก ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน</p>	นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผ่านการพัฒนาตามศักยภาพเป็นรายบุคคล
จุดเน้นที่ 1 ด้านผู้เรียน			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
		<p>5. ส่งเสริมสนับสนุนเด็กกลุ่มที่ต้องการการคุ้มครองและช่วยเหลือ เป็นกรณีพิเศษ ได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือเยียวยา ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย</p> <p>6. ส่งเสริมสนับสนุนเด็กวัยเรียนในถิ่นทุรกันดาร ได้รับการศึกษาและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต</p>	

จุดเน้นที่ 2 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
1. ครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการสื่อสารมี	1. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีองค์ความรู้และทักษะในการ	<p>1.1 พัฒนาครูทุกกลุ่มสาระให้มีความรู้ตามกลุ่มสาระ</p> <p>1.2 พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้สมารถนิเทศ</p>	1.1 ครูกลุ่มเป้าหมายจำนวน 123,688 คน มีองค์ความรู้ตามเนื้อหาที่กำหนดในระดับดีขึ้น

<p>สมรรถนะในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>สื่อสาร มีสมรรถนะ สอดคล้องกับ การปฏิบัติงาน 2. ส่งเสริมและสนับสนุน ครูและบุคลากร ทางการศึกษาในการ พัฒนาตนเองตาม แผนพัฒนาตนเอง (ID plan)</p>	<p>ช่วยเหลือครูในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. สนับสนุนงบประมาณให้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาตนเองตาม ID Plan</p>	<p>1.2 ศึกษานิเทศก์ที่ รับผิดชอบ 4 กลุ่มสาระ จำนวน 225 เขต สามารถนิเทศและ ช่วยเหลือครูให้สามารถจัด กิจกรรมการเรียนการสอน และยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนได้ 2. ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาที่มี ID plan ได้รับ การสนับสนุนงบประมาณ ในการพัฒนาตนเองอย่าง น้อยปีละ 2 ครั้ง</p>
<p>จุดเน้นที่ 2 ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา</p>			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
<p>2. ผู้บริหาร สถานศึกษา มีความสามารถ ในการบริหารงาน ทุกด้านให้มี ประสิทธิภาพ และเกิด ประสิทธิผล</p>	<p>1. พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำได้รับการพัฒนา 2. พัฒนาการบริหาร วิชาการในศตวรรษที่ 21 (สำหรับโรงเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง)</p>	<p>1. สร้างชุมชนแห่งการ เรียนรู้ PLC(Professional Learning Community) 2. พัฒนาผู้บริหาร โรงเรียน มาตรฐานสากล โรงเรียนในฝันและ โรงเรียนดีประจำตำบล</p>	<p>1.ผู้บริหารสถานศึกษาที่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่ม 10% ล่าง จำนวน 3,000 โรงเรียนได้รับการพัฒนา 2.ผู้บริหารสถานศึกษาทุก โรง (โรงเรียน มาตรฐานสากล โรงเรียนในฝันและโรงเรียน ดีประจำตำบล) มีความรู้ ความสามารถในการบริหาร วิชาการในศตวรรษที่ 21</p>

			ในระดับดีขึ้นไป
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีขวัญกำลังใจในการทำงาน	1. พัฒนาระบบแรงจูงใจให้ได้มาตรฐานและมีความสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงาน 2. พัฒนาให้เกิดความศรัทธาในวิชาชีพ และความภูมิใจในการมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์ผลงานแบบมืออาชีพ	พัฒนาระบบแรงจูงใจและคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์	ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติทุกคน
4. องค์กร คณะบุคคล และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องวางแผนและสรรหาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและสังคม	1. องค์กรและคณะบุคคลได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างความตระหนัก จิตสำนึก ความรับผิดชอบ และผลประโยชน์ส่วนรวม 2. ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ชุมชนและสังคมโดยมีระยะเลากการดำเนินการที่ชัดเจน	1. พัฒนาองค์กรคณะบุคคลให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ 2. พัฒนาระบบกำกับติดตามการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพในทุกระดับ	คณะอนุกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 225 เขต มีการบริหารงานบุคคลเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
จุดเน้นที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
1. สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานการศึกษาพิเศษ บริหารจัดการ	1. การกระจายอำนาจและยอมรับผิดชอบ 1.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้เขตพื้นที่การศึกษาสำนักงาน	1. ขจัดปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบวิธีการ แนวปฏิบัติ ประกาศ กฎกระทรวงที่ไม่สอดคล้องกับการกระจายอำนาจให้เกิด	1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลสัมฤทธิ์การกระจายอำนาจที่ร้อยละ 50 2.สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งตาม

<p>โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน</p> <p>1.1 โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพภายนอกและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ได้รับการแก้ไขช่วยเหลือ นิเทศติดตาม และประเมินผล โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นผู้ประสานงานหลักให้โรงเรียน</p>	<p>การศึกษา และสถานศึกษามีความสามารถและมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>1.2 บูรณาการการทำงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระหว่างหน่วยงานต่างๆในส่วนกลาง เพื่อส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพตามบริบทได้เพิ่มขึ้น</p> <p>1.3 พัฒนาระบบช่วยเหลือ กำกับติดตาม และตรวจสอบการบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ</p>	<p>ความคล่องตัวและสามารถกำหนดผู้รับผิดชอบได้อย่างแท้จริง เป็นต้น</p> <p>2. สร้างความเชื่อมโยงของระบบข้อมูลสารสนเทศทุกระดับตามมิติการกระจายอำนาจ 4 ด้าน (วิชาการ บริหารบุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไป)</p> <p>3. กำกับ ติดตามให้สถานศึกษาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553</p> <p>4. วิจัยและพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง</p>	<p>กฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553</p> <p>3. สถานศึกษาทุกแห่งในโครงการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลมรความสามารถ พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>4. ร้อยละ 80 ของสถานี่เข้ารับการประเมินคุณภาพนอกรอบที่ 3 ผ่านการรับรองคุณภาพภายนอก รอบที่ 3 ผ่านการรับรองคุณภาพ</p> <p>ภายนอกจาก สมศ.</p>
---	---	--	--

จุดเน้นที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
ทำแผนพัฒนา		5. จัดทำแผนพัฒนาราย	

เป็นรายโรจรร่วมกับผู้ปกครองชุมชน และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง		โรจรร่วมกับผู้ปกครองชุมชนและองค์กรอื่นๆ สำหรับโรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพภายนอก	
1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ โดยใช้มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	1. ส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด 2. ส่งเสริมการใช้การวิจัยเป็นฐานในการพัฒนาการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา	ส่งเสริม สนับสนุนและเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สู่ความเป็นเลิศ	1. สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาผ่านการประเมินมาตรฐานเขต ระดับดีมากขึ้นไปร้อยละ 80 3. หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งมีผลงานที่เป็นเลิศ
1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัฒนาระบบการช่วยเหลือ กำกับติดตามตรวจสอบการบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	แก้ไขปัญหาการบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่เหมาะสม ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาลได้อย่างรวดเร็ว	เร่งรัดให้หน่วยงานทุกระดับดำเนินการตามการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ พ.ศ. 2559 อย่างเคร่งครัด	เมื่อสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาเบิกจ่ายงบประมาณในภาพรวมได้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96 และงบลงทุน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 87

จุดเน้นที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตสุขภาพ ภิเยรดิโรเรียนที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อัตราการออกกลางคันลดลง มีพฤติกรรมเสี่ยงลดลงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	1.ส่งเสริมให้สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและองค์คณะบุคคลมีความรับผิดชอบในการดำเนินงาน 1.1 ส่งเสริมให้การยกย่องเขตสุขภาพ ภิเยรดิสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและองค์คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องที่นักเรียนในพื้นที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อัตราการออกกลาง ค่นลดลง มีพฤติกรรมเสี่ยงลดลง 1.2 สร้างช่องทางรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะ เรื่อง ร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับองค์คณะบุคคลที่เกี่ยวข้อง และติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง	คัดสรรนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีผลงานดีเด่นให้ได้รับการเขตสุขภาพ ภิเยรดิ	ร้อยละ 50 ของนักเรียน ครู บุคลากร ทางการศึกษา สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีผลงานดีเด่นให้ได้รับความเขตสุขภาพ ภิเยรดิ
2. หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ	1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม 1.1 เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนาการศึกษา	1. ส่งเสริมความร่วมมือจากองค์กร ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2. ส่งเสริมการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและ	ร้อยละ 100 ของหน่วยงานในสังกัด สพฐ. ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กร ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การศึกษา		สนับสนุนการเข้าถึง และได้รับโอกาสทาง การศึกษา อย่างทั่วถึง เสมอภาค เป็นธรรม	
----------	--	--	--

จุดเน้นที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ			
จุดเน้น	แนวทาง	กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
2.1 หน่วยงานในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานทุก ระดับทั้งส่วนกลาง สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษา ส่งเสริมให้ ทุกภาคส่วนเข้ามามี ส่วนร่วม	1.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา 1.3 ประชาสัมพันธ์ใน สาธารณชนทราบถึง ความต้องการได้รับ ความช่วยเหลือของโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนที่ ขาดแคลน อยู่ในพื้นที่ ห่างไกล ทุรกันดาร		
2.2 หน่วยงาน ในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานทุกระดับทั้ง ส่วนกลาง สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษา ส่งเสริมการ ระดมทรัพยากรในการ พัฒนาคุณภาพ การศึกษา	1. ประสานหน่วยงานทุก ภาคส่วนให้เข้ามาช่วยเหลือ โรงเรียนที่มีความมุ่งมั่น พัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่มีความขาดแคลนมาก 2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของผู้มีส่วนร่วมของผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา	กิจกรรมส่งเสริม สนับสนุนการระดม ทุนจากทุก ภาคส่วนด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย	ร้อยละ 100 ของ หน่วยงาน ในสังกัด สพฐ. ที่มีการ ระดมทรัพยากร เพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษา